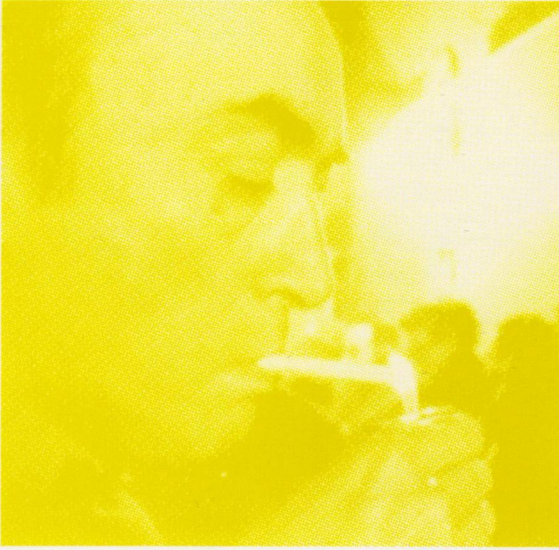

A'DAN Z'YE

Edip Cansever

ERAY CANBERK

YKY

A'DAN Z'YE EDİP CANSEVER

HAZIRLAYAN
Eray Canberk

KİTAP TASARIMI
Yetkin Başarır

DÜZELTİ
Fahri Güllüođlu

KİTAP-LIK DERGİSİNİN (61. SAYI) ARMAĞANIDIR

© YAPI KREDİ KÜLTÜR

SANAT YAYINCILIK TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
<http://www.shop.superonline.com/yky>
<http://www.teleweb.com.tr>
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr

BASKI VE CİLT
Promat

ADANMIŞ ŞİİRLER / KİTAPLAR

Cansever 1974'te yayımlanan *Sonrası Kalır*'ı eşi Mefharet Cansever'e adanmış, 1982'de yayımlanan *Bezik Oynayan Kadınlar* ise Cemal Çullu'ya adanmış. Cemal Çullu, Cansever'in damadı Öner Birol'un yakın arkadaşısıdır. Cansever bu gençle tanıştıktan sonra çok iyi dost olmuş ve dostlukları sürmüştür. Ölümünden sonra yayımlanan *Gül Dönüyor Avucumda* torunu Emine Birol'a adanmış. (Bkz. SON KİTAP)

Şiir adama konusunda daha eli açık:

"Anahtar Deliği" (Yerçekimli Karanfil) Alp Kuran'a, "Uzun" (Petrol) Ferit Öngören'e, "Medüza" (Nerde Antigone) (Fethi) Naci'ye, "Gökânâm III" (Kırlı Ağustos) Rauf Mutluay'a, "Akdeniz Salgını" (Kırlı Ağustos) Halikarnas Balıkcısı'na, "Dostlar" (*Sonrası Kalır*) Fethi Naci'ye, "Kaç Kişiydik" (*Sevda ile Sevgi*) Tomris Uyar'a, "Öyledir" (*Sevda ile Sevgi*) Oktay Rifat'a, "Leyla İtir Lale" (*Sevda ile Sevgi*) Behçet Necatigil'e, "Yontucu Kares" (*Şairin Seyir Defteri*) M. Şerif Onaran'a, "Anısındayım" (*Şairin Seyir Defteri*) Ara Güler'e, "Kaktüs" (*Şairin Seyir Defteri*) Cengiz Yörük'e, "Ölümler Şimdi" (*Eylülün Sesiyle*) Perihan Öğüt'ün anısına, "Yaş Değiştirme Törenine Yetişen Öyle Bir Şiir" (*Eylülün Sesiyle*) Tomris Uyar'a, "Alışılmış Bir Vakit Tanımlaması" (*İlkyaz Şikâyetçileri*) Duygu Sağoğlu'na, "Yetindik Başlangıcıyla" (*İlkyaz Şikâyetçileri*) Yalçın Yalın'a, "Armalar, 16" (*İlkyaz Şikâyetçileri*) Emine Birol'a, "Acı Kum" (*Gül Dönüyor Avucumda*) Muhteşem Sünter'in anısına adanmış şiirler.

Cansever'in ayrıca arkadaşları Fethi Naci, Turgut Uyar ve Metin Eloğlu ile ilgili şiirleri de var. Bunlardan biri "Naci ile Turgut'un Akşamı" öteki "Metin'in Akşamı" adını taşıyor ve Kırlı Ağustos'ta yer alıyolar.

Şair arkadaşı Muhteşem Sünter'in ölümü Cansever'i çok etkiler (9 Temmuz 1985). "Acı Kum" şiirini Sünter'in anısına adar. Hemen ardından çok yakın arkadaşı Turgut Uyar'ın ölümüyle bir kere daha sarsılır (22 Ağustos 1985). Bunun üzerine "Turgut Uyar" başlıklı şiiri yazar (*Gül Dönüyor Avucumda*).

ALİŐKANLIK

Ya alkol olmasaydı. Bir uzun bardaklarımız vardı.

Herkes birbirinden artardı.

Bulanık, bungun artardı

Kuru gök, kuru bir yağmur bırakırdı sesimize

Çok uzaklarda çok düşündüğümüz bir şey solar solar solardı

Meyhaneler biraz olsun solardı

İmgeler ve bütün çözüm yolları. Bardaklar

Bardaklar, o uzun bardaklar, diői alkoller yani

Çiftleşip bırakırlardı sesimizi

(TRAGEDYALAR IV EPISODE, TRAGEDYALAR)

En büyük alışkanlığı şiirdir kuşkusuz. Sonra içki ve sigara gelir: Yeni Rakı ve Samsun sigarası.

Zaman zaman votka içtiği de olur. Belli dönemlerde belli meyhanelere, içkili lokantalara, barlara ve kahvelere gitme alışkanlığı da vardır.

Şiir ve içki...Bu iki alışkanlığının birbirine “müdahalesine” izin vermez. Daha doğrusu içkinin şiire müdahalesine izin vermez. Ama şiirinde içkinin yeri vardır.

“...Bugüne kadar içkiliyken tek satır yazmış değilim. Ben çok sağlıklı bir kafayla yazarım. Hem sağlıklı bir kafayla, hem de küçük, ufak tefek mutluluklarla şiir yazmayı deniyorum, ya da yapabiliyorum. Alkolle katiyen. Alkol beni tamamen uyuşturur. Örneğin, bazen meyhanede içerken aklıma bir şey gelir, garsondan bir tükenmez kalem alırım, kâğıt peçeteye bir şeyler yazarım. Bu bir huy, yıllardır yaparım bunu, ama şimdiye kadar oradan bir dize çıkardığımı bilmem.”

ANNE / BABA

“Babam ve annem Çankırı'nın Atkaracalar köyünde doğmuşlar.” (Atkaracalar, Çankırı'nın kuzeybatısında, Çerkeş ile Kurşunlu arasında yer alır.)

Cansever'in annesi Pembe Cansever, babası Fazlı Cansever.

Fazlı Cansever becerikli adamdır; askerliğini İstanbul'da yaparken yavaş yavaş ticarete başlar. Cansever babasının o dönemini şöyle anlatır:

“Görevi İstanbul'da. Becerikli adammış ki, çarşıda –Kapalı çarşı'da– bir şeyler alıp satmaya başlamış. Sonra Uzunköprü'de Keşan'da, daha başka yerlerde panayırlara, sergilere katılmış. Sonra dedemle ortak olarak bir dükkân tutup işletmeye başlamışlar. Daha sonra dedemden ayrılıp bir başına sürdürmüş işini.”

Anneye gelince:

“Çok çalışırdı annem. Koca evin temizliği, yemeği, bizim bakımımız onun üstündeydi.”

“Annem sık döverdi. Babamsa yılda bir iki kez. Tavanarasına kaçırdım, merdivenlerden yorulur, yetişemezdi bazen annem. Bir keresinde yetişti, dama çıkacağımlı anlayınca korktu ve vazgeçti. Umutsuzlar Parkı'nda yazmıştım bunu sanıyorum, ama hangi şiirdeydi, şimdi hatırlayamıyorum.”

Cansever Umutsuzlar Parkı'nın bazı bölümlerinde “anne”den söz eder:

.....
“Dedim ya, annem de var, ama çay pişirmez size
Durur da durur işte yillanmış heykeller gibi
Bilmem ki, bilmiyorum da, belki de benim annem yok
Belki de öyle beyaz ki, alışmış görünmezliğe.”

.....
“Annem sevinmek için boncuklar alıyordu çarşıdan”

.....
“Gecikmek: bana kalırsa eve dönmeli en iyisi
Bir küfür, bir patırtı ve babası çıkışıyor
Annesi, annesi biliyor başına geleceği”

ASKERLİK

Cansever'in askere gitmesinde 1947'de tanıştığı Salâh Birsell etkili olur. 1949 yılında Birsell askere gitmelerini önerir ve denizci olabileceklerini düşünür ama kendi deniz sınıfına, Cansever kara sınıfına ayrılır. Bu sırada Cansever evlidir ve kızı Nuran henüz bir yaşındadır.

Ankara'ya yedek subay okuluna gitmeden önce kıta eğitimi vardır.

"Lise mezunu olanlar Gelibolu'da hazırlık kıtasında iki ay talm görüyorlardı ayrıca. Önce Gelibolu'ya gittim. Ordaki sefaleti anlatmam için sayfalar dolusu yazmam gerekir. Şu kadarını söyliyeyim ki, orda burda şiir yayımladığım için çavuş çıkmaktan çok korkuyordum. O yıllarda serbest nazımla yazan şairlere komünist damgasını vuruyorlardı hemen."

Cansever izin günlerinde Gelibolu'ya iner. Orhan Veli'nin çıkarmaya başladığı Yaprak dergisini alır, gözden uzak yerlerde okur ve Orhan Veli'nin dergideki şiirlerini ezberler. Sonra da dergiyi yırtıp atar.

Ankara'da yedek subay okulunda da durum aşağı yukarı aynıdır.

"Okula 'Ulus' gazetesinden başka gazete girmiyor. Kitap Okumak zaten yasak." Fakat Cansever'i asıl sıkan şiirden uzak kalmak zorunda oluşudur. "Şiirsiz bir altı ay. Hafta sonları fırsat buldukça okuyorum."

Çavuş çıkarılma tehlikesi burada da söz konusudur.

"En yakın arkadaşım çavuş çıktı. Bir gece alıp götürdüler. Ne de olsa insan bilmeden de arkadaşını seçebiliyor. Altı ay süresince o kadar laf ettik de, fikrini söylemedi. Mehmet Kemal'i devre ortasında götürdüler zaten. Sanırım 40 kişi kadar çavuş çıktı o devre."

Okulun bitiminde İstanbul'a döner ve kısa bir izin yaptıktan sonra Trakya'da Hadımköy yakınlarındaki Ömerli'de topçu teğmeni olarak kıtanın askeri mahkemesinde görev yapar.

"Okumak için vaktim çok artık. Şiir? Şiir gene yok."

DÖRT KARDEŞ: (SOLDAN) AYTEN, EDİP, EDİBE, PERİHAN

ANNE VE BABASI: PEMBE – FAZLI CANSEVER

ASMA KAT

Cansever 1954'teki Kapalıçarşı yangınından ve çarşının onarılmasından sonra yeni bir yere taşınır. Bu yeni antikacı dükkânındaki iş ortağı Mösyö Jak anlayışlı bir adamdır. Ticari işleri kendi yürütür ve Cansever'in şiirle baş başa kalmasını sağlar. Cansever dükkânın asma katını kendi için bir çalışma yeri olarak düzenler. Böylece asma kat Cansever'in Kapalıçarşı'dan ayrılacağı 1970'li yıllara kadar, bir başka deyişle yirmi yıl kadar, şairin yaratıcılığına tanıklık eder ve şairin sığınağı olur.

"...Birkaç ay sonra ortağım bana, alım satımla kendisinin uğraşabileceğini, benimse yukardaki asma katta istediğim gibi çalışabileceğimi, saatlerimin de kısıtlı olmadığını müjdeledi. İşte, kitaplarımdan dokuzunu bu asma katta yazdım. Tam yirmi yıl. Bugün düşünüyorum da, ya o yangın olmasaydı?"

"Cansever'in Kapalıçarşı'daki antikacı dükkânının yerini nasıl öğrendim? Hatırlayamıyorum.

Ama birkaç kez oraya, Cansever'i görmeye gittiğimi çok iyi hatırlıyorum. Nedense daha çok kuşluk vakti uğradım... Asma katta daracık bir merdivenden çıkılırdı. Bu küçücük, tertemiz ve sade bir biçimde düzenlenmiş olan mekânı Çarşı'nın kubbesinin duvarla birleştiği yerden açılmış, demir parmaklıklı bir pencere aydınlatırdı. Camdan içeri dolan ve çiğ olmayan bir ışıkla sarmalanan asma kat sanki boşlukta duruyormuş izlenimi yaratırdı bende. Orada şairden ve mekândan kaynaklanan büyülü bir hava vardı. Bunda, asma kata çıkmadan önce her yanı antikalarla dolu bir yerden geçmenin insanda bıraktığı etki de olmalı... Cansever'i önündeki beyaz kâğıda dalmış gitmişken ya da bir şeyler yazarken bulurdum. Şairi rahatsız ettiğim duygusuna kapılırdım ama o büyülü havayı biraz daha yaşamadan da edemezdim. Yine de söyleşiyi fazla uzatmadan izin ister ve kalkardım... Yıllar sonra Cansever'in *Şairin Seyir Defteri* yayımlanınca asma katın bende bir 'kaptan köşkü' izlenimi de yaratmasının boşuna olmadığını düşündüm." (Eray Canberk)

BİRSEL, SALÂH

Cansever'in şiirini oluşturmasında Salâh Birsel'in payı önemlidir. Bunu her zaman, bir başka deyişle ömrünün sonuna kadar açıkyüreklilikle dile getirmiştir.

Cansever arkadaşlarıyla birlikte 1947'de Edebiyat Dünyası adlı bir dergi çıkarmaya niyetlenir. 1940'larda edebiyatçıların ve sanatçıların uğrak yeri olan Elit Kahvesi'ne iki arkadaşıyla birlikte yazı istemeye gider. Kahvede tanıdık tanımadık birçok edebiyatçıyla karşılaşır. Bunların arasında bir tek Salâh Birsel'den ilgi ve yakınlık görür. Artık Cansever için Birsel'in yeri ayrıdır.

Cansever ve arkadaşları isteklerine olumlu bir karşılık alamazlar o gün. Cansever'in arkadaşları "...umutlarını yitirmiş olarak çıkıp" giderler. Ama Cansever gitmez:

"Ben kalıyorum. Salâh Birsel yanıma geliyor, dostça, yakın bir ilgi gösteriyor bana. Yeni şiirlerim olup olmadığını soruyor. 'Güzel olan, ama şiir olmayan' bir sürü şiirim var elbette."

"Güzel olan, ama şiir olmayan" sözüyle Ahmet Hamdi Tanpınar'a gönderme yapıyor Cansever. (Bkz. TANPINAR, AHMET HAMDİ) Şöyle sürdürüyor sonra:

"Yenilerini yazdıkça getirip okumamı öneriyor. Şiirle başlayan, şiirle süren bir dostluk kuruluyor aramızda. Şiirin gerçek değerlerini, yapı ve teknik özelliklerini anlatıyor uzun uzun. Özellikle dizenin ne olduğunu örnekleriyle vurgulayarak bende gerçek bir şiir yaklaşımı sağlıyor. O günlere dek duymadığım tadlar ediniyorum."

Cansever 1970'lerin başında Mehmet H. Doğan'a gönderdiği yaşamöyküsünde de Elit'teki olaya değindikten sonra şunları yazıyor:

"...Salâh Birsel geldi yanıma ve ilgilendi. Şiir kitabımdan söz açtı. Arkadaş olduk. Uzun yıllar da arkadaşlık ettik. Çok şey öğrendim ondan. Nasıl mısra kurulur, şiirin bütünlüğü nedir, neler okumalı, nelere nasıl bakmalı, hepsini. Bilmediği, korktuğu (o yıllar öyleydi, herkes biraz çekinirdi hiç değilse) toplumculuktu."

Cansever'in Birsel'le olan ilişkisinde bir etkileme değil bir

yol göstericilik, bir şiirce (poetika) oluşturma çabası söz konusudur.

“Edip’in ilk şiirleri, Birsal’inkiler gibi sıfatsız ya da az sıfatlı ve değışmecesiz (mecazsız) şeylerdir. Bu yüzden kimileri Edip’i Birsal’in etkisinde sanır. Bu büyük bir haksızlıktır. Süssüz olmaları bir yana, onun şiirlerinin Birsal’inkilerle hiçbir alışverişı yoktur. Hele daha sonraki yıllarda Edip bu süssüzlüğü de bırakacak, İkinci Yeni içinde değışmecelere, benzetmelere bol bol kucak açacaktır. Nedir, bu 1947’lerde kestirilemiyor, Edip’in iyi bir ozan olduğu anlaşıl原因ıyordu. Öte yandan onun Birsal’in şiirlerini sevmesi, Birsal’in de her toplulukta Edip’in şiirlerini övmesi kimilerini kızdırır.” (Salâh Birsal)

BODRUM

“Babam 1986 yılında Bodrum’da oturmaya karar verdi. Daha doğrusu 6 ay İstanbul’da, 6 ay Bodrum’da yaşamak istiyordu. İlhan Berk’in de yardımıyla küçük bir yer aldılar ve 1986 Mayıs’ında annemle Bodrum’a gittiler. Büyük bir keyifle evin bütün eksiklerini giderdiler, eve eşya aldılar. Çok heyecanlıydı. Burada şiir yazmak, çalışmak istiyordu. 15 gün sonra da ben ve o zaman 6 yaşında olan kızım Emine onları Bodrum’da ziyarete gittik.

Her şey çok güzel ve heyecanlıydı. Ancak iki gün sonra babamın beyin kanaması geçirdiğini fark edip İstanbul’a döndük. Ameliyata alındı. Ama maalesef kurtarılamadı.” (Kızı Nuran Birol) Cansever 28 Mayıs 1986’da aramızdan ayrılır.

CANSEVER, MEFHARET

Cansever’in eşi Mefharet Cansever eski İstanbullu bir ailenin kızıdır. Annesi Sarıyer’den Kadıköy’e gelin gelir ve Mefharet Erk Kadıköy’de doğup büyür. Çok genç yaşta Cansever’le evlenir.

1986'da Cansever'in ölümüyle 39 yıllık birliktelik noktlanır.

Mefharet Cansever bir ev hanımı olarak hem çocuklarıyla, hem ev işleriyle uğraşır, bir yandan da Cansever'i yalnız bırakmama-ya çalışır. Şair eşinin dostları onun da dostlarıdır. Çoğunlukla ai- lece görüşülür zaten. Edip Cansever'in yazıp bitirdiği şiirlerin ilk okuru da Mefharet Cansever'dir.

Edip Cansever masa başı söyleşilerini çok sever; Mefharet Cansever de fazlasıyla konukseverdir, konuk ağırlamaktan hiç yük- sünmez.

"1960'ların ortaları olmalı; belki 1964 ya da 1965... Mehmet Seyda ve eşi Canseverler'in Fenerbahçe Dalyan'daki yazlıklarına ko- nuk giderken beni de götürüyorlar. Önce gitmek istemiyorum. Can- sever'le tanışıklığımız var ama hem çağrılı değilim, hem de o sıralar- da gündemde olan İkinci Yeni tartışmalarının açılmasından çekini- yorum... Sonunda gidiyorum. Ev çok kalabalık. Tanıdığım tanımadı- ğım birçok kimse var. Süreyya Kanıpak da geliyor. Belki daha "Ber- fe" adını almamış. Bir arkadaşımın gelmesi beni rahatlatıyor. Can- sever'in tutumu da çok içten; ille yemeğe kalın diye tutturuyor. Bun- ca kişiye nasıl sofraya kurulacak... Aklım almıyor. Yeni tanıdığım Mef- haret hanıma bakıyorum, ne bir telaş, ne bir sıkıntı belirtisi var. Hiç orali değil. Bir ara kayboluyor. Ardından sofraya donatılıyor. Rakı içile- cek. Derken ortaya bulgur pilavını andıran bir yemek geliyor. Yavaş- ça bunun ne olduğunu soruyorum. Meyhane pilavıymış. Böylece ilk kez Mefharet hanımın elinden yediğim meyhane pilavının tadı da- mağımda kalıyor. Bir daha unutamıyorum..." (Eray Canberk)

"Muhakkak ki bütün evlerimize çok konuk gelmiştir. Ama Dalyan'daki masamızı asla unutmuyacağım. Bir keresinde evin içinden balkona kadar uzatılmıştı. Rakılar yavaş yavaş tükenir; şar- kılar, sohbetler bütün gece sürerdi... Annemin sadece meyhane pi- lavına iltifat etmek haksızlık olur.

Bütün yemekleri bir yaz bahçesi gibi hazırlar, bu hareketli yaşa- mı bir orkestra şefi gibi idare ederdi... Belki de Nahit hanımdan sonra evini konuklarına en çok açan, sofrasında en çok edebiyatçı ağırlayan bir kadın olarak edebiyat dünyasında adı geçebilir." (Kızı Nuran Birol)

Gerçekten de Mefharet hanımın sofraları Cansever'in ölü- münden sonra da sürer. Cansever'in ölüm günü olan 28 Mayıs'ta

EŞİ MEFHARET CANSEVER İLE

BİR TANIDIKLARININ DÜĞÜNÜNDE EŞİYLE

mezarının başında her yıl bir anma toplantısı yapılır, toplantıya katılanlar sonra da Etiler ile Bebek arasındaki evde, Mefharet hanımın sofrasında buluşarak eski günleri yaşatıp Cansever'i anarlar.

CEMAL SÜREYA

Cemal Süreya 1980'li yıllarda dergilerde yayımlanan günlüklerini topladığı 999. Gün / Üstü Kalsın (1991) adlı kitabında hem İkinci Yeni şairi, hem yakın arkadaşı Cansever'in ölümü karşısındaki ruh halinden söz eder. Bir iki sayfa içinde (ya da bir iki günlük'te) Cansever'in şiir dünyasının da kuşbakışı görünümünü çiziverir.

“ 543. GÜN

.....

TV'de, sekiz haberlerinde, birden, Edip Cansever'in ölüm haberi verildi. Bu haber inanılmaz ölçüde sarstı beni. Rastlanmadık bir biçimde ve yüksek sesle ağlamaya başladım. Oğlum fazla kaygılanmış, gelip avutucu şeyler söyledi. Turgut'ta bunca sarsılmamıştım. Üst üste gelişte bir şey var belki. Otuz yıllık arkadaşım. Yalnız sanat serüvenimiz değil, hayat serüvenimiz de iç içe durumlar yaşamıştır.”

“560. GÜN

*Ben atımı böyle dört nal sürüyorum ya
Yetişmek için mi bilmem kaçmak için mi?*

“561. GÜN

...Edip'i anlatacaktım... Günler var ki bir şey yazamadım. Yazmak bir tat, bir tutku olmaktan çıktı benim için. Bilmem yetişmek için mi kaçmak için mi? Edip'in ölümü gerçekten sarstı beni.

Başka bir ilişki vardı aramızda. Keçiyolları telefon kokardı. Öyle çok ahbablık etmezdik ama sürekli düşünürdük birbirimizi. Onun bana her zaman hakkımdan fazlasını vermeye alışmış olması, bende onun hakkı konusunda yersiz de sayılabilen bir titizlik mi yaratıyordu?

Edip öldü ve ben, dün, kaç zaman sonra, Kadıköy Açıkçarşı-

sı'nın gondol (gemi satıyor biri) bedestenindeydim. Oranın, yani geminin bitişiğinde, olağanüstü bir şey oldu: adamın biri yere iki kapağını açarak koyduğu bir James Bond çantasının içinde üç tane tesbih, iki de şey, iki tomar da, eski milli piyango bileti satıyordu. Uçmasınlar diye üzerlerine lastik bağ geçirilmişti. Aldım elime, tarihlerine baktım. Eski biletler, bir şey çıkmamış, ya da çıksa da zamanı geçmiş biletler. 'Kim alabilir, kimler alır bunları?' diye düşündüm. Bir şey gelmedi aklıma. Yalnız şu imge: Adam yarın ölecek ve yarın öleceğini bilmiyor...

İmge, beni, satıcıyı, Edip'i, tanıdığımız bir sürü ortak kişiyi kapsayacak biçimde genişledi; bir geceye, bir dostlar sofrasına, bir veda bildirisine, bir dergi yazısına dönüştü.

Yetenekli ve salt duygu Beyhan; (Türk)uvaz çatılı saray: Cary; sonsuz ve güzel Manş Denizi'ni yüzerek geçecek kadar güçlü sporcu Alev...

Edip'i tanıdıktan kısa bir süre sonra, 6/7 Eylül Olayları çıkmıştı. O akşam, Edip, evine (alınına defne dalı koyacağını düşündüğüm Mefharet'in yanına) gitmişti; ben, olayları bütünüyle izledim, sabaha kadar. Yapacak başka işim yoktu zaten...

İlk tanıştığımız gün arkadaşlığımızın renklerini de, baştan sona, olduğu gibi götürecek bir çerçeve oluşmuştu: Orhan Kemal, Hüsamettin Bozok, Agop Arad, Muzaffer Buyrukçu, Edip Cansever, Cemal Süreya... İlk günkü dostluk, sonuna kadar...

Edip'in çerçeveleri içinde bir başka çerçevedir bu (Arap Talât'ı eklemek şartıyla)... Onun daha çok Fatih'te oturduğu zamanla ilgilidir.

Sonra Bomonti'ye gitti, sonra Bebek'e. Çevresi iyice genişledi. Orhan Kemal ve Buyrukçu ile ilişkilerinin gevşemesinde bunun da payı olacak. 1959-1964 yılları arasında İstanbul dışındaydım: Askerlik, Ankara, Paris. Döndüğümde Edip'i o yeni konumu içinde buldum. 60'lı yıllarda Orhan Kemal ve Muzaffer'in yanında Edip'i hiç görmedim.

Fatih'teyken T.S. Eliot'un Türkçe çevirilerini didikler, Kafka'yı beklerdi.

Bir fuayede bir tuzluk sevmişti: 'Avusturyalı bir tuzluk.'

Bir sobanın borusu eğri duruyorsa, onu severdi; kendisinin de öyle bir sobası olmadığı (olamayacağı) için hayıflanırdı.

Camsever!

Saat dört dedi mi, masanın örtüsü üstünde bir 'beyazlık' olsun ister. Uçucu bir şey vardı kadehinde, bir gaz. Yudumladığını göremezdin.

O canlı, o ilk Edip'le, bütün hesaplarını vermiş eski bir uygarlık gibi gözlerini aralayan son Edip arasında bir ayırım var mı diye düşündüm. Yok bir ayırım.

Her şeye karşın, alaturkayı elden çıkarmayan bir adamdı.

Uzletgâhını ordan oraya taşıyan derviş.

İşte bu piyango biletleri, bütün bunlar..."

“ÇAĞRILMAYAN YAKUP”

Cansever'in 1966'da yayımlanan *Çağrılmayan Yakup* adlı şiir kitabı 4 uzun şiirden oluşur. Kitaba adını veren ilk şiir “Çağrılmayan Yakup” o yılların toplumsal / siyasal ortamının da etkisiyle bir yandan eleştirilere uğrarken bir yandan da şiir dünyamızda olumlu yankılar uyandırır. Her iki alandaki tartışmalar kitabın bir süre gündemde kalmasına yol açar. Özellikle genç şairler ve Cansever okurları, deyim yerindeyse, “Çağrılmayan Yakup” sözünü dillerine pelesenk ederler. Bir yerli filmde bu söz bezek olarak kullanılır. Giderek de “çağrılmadan gelen” ya da “çağrılması unutulmuş” kimse anlamında bir deyim niteliği kazanır “Çağrılmayan Yakup”.

İlginç bir rastlantıdır; “Mısra işlevini yitirdi.” diye yazan Cansever'in daha çok dizeleri (mısraları) dillerde dolaşır. Bu dizelerden biri de “Ne gelir elimizden insan olmaktan başka” dizesidir.

ÇİÇEK PASAJI

Beyoğlu'ndaki Çiçek Pasajı meyhaneleri Cansever ve arkadaşlarının gözde mekânlarından.

Ayrıca burası Cansever için özel bir anlam taşır. Çünkü *Tragedyalar*'ın bir bölümünün esin kaynağı Çiçek Pasajı'dır.

“Yakama hiçbir zaman çiçek takmadım. Ama Çiçek Pasajı'nın bizleri takındığı yeni koparılmış çiçekler gibiydik. Bin dokuz yüz altmışlardaydık. Sanki karaciğer sözcüğü sözlüklerde yoktu. İçkiler dostça sokulurdu bize.”

Cansever bir gün Çiçek Pasajı'nda otururken gözü çevredeki binalara takılır. Eski bir anı canlanır kafasında ve *Tragedyalar*'ın V. bölümü böylece oluşmaya başlar.

“Sanırım yıl bin dokuz yüz altmış üçtü. Bir akşamüstü Kapalıçarşı'dan çıktım. Çiçek Pasajı'ndaki meyhanelerden birine girdim. Cam önünde, mermer bir masanın kenarındaki tabureye iliştim. İçkimi söyledim. Nedensiz bir sıkıntı vardı içimde. Meyhanelerin üstündeki binaları, pencereleri seyretmeye başladım. Bir yandan da belleğim geçmişten bazı anıları taşımaya başladı. Birden Vartuhi'yi gördüm.”

Cansever, daha doğrusu bir kadın gördüğünü ve bu kadının da eskiden gördüğü Vartuhi olduğunu sanmaktadır.

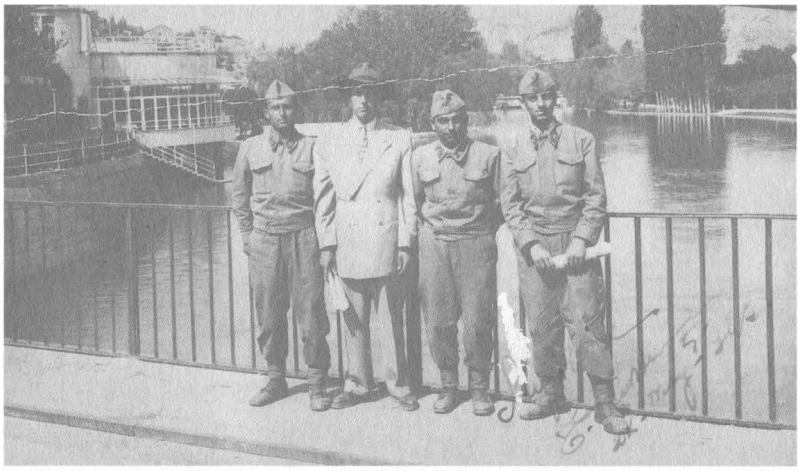
“Pasajdaki binalara bakarken gördüğüm (sanki gördüğüm) o kadındı. Böylece ailenin ilk bireyini buldum. Gerisi kendiliğinden gelişti. Hepsinin de az ya da çok hasta tipler oluşu, çökmekte, koşmakta olan bir düzeni saptamak, sergilemek içindi.”

Vartuhi, Stepan, Armenak, Diran ve Lusin böylece *Tragedyalar*'lardaki yerlerini alırlar.

ÇOCUK

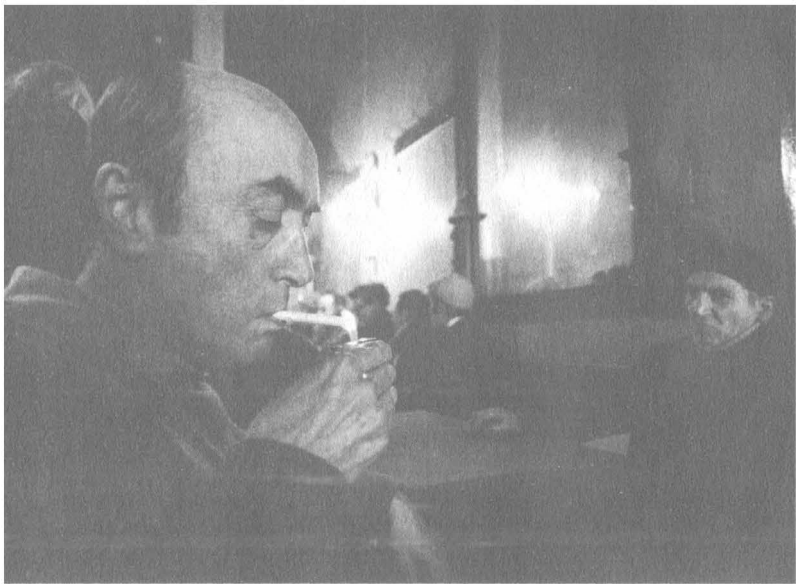
Cansever dededen, babadan gördüğü gibi aile yaşantısına önem verir. Ama ayrıca, çocuklarıyla baba-evlat ilişkisinin yanı sıra arkadaş ilişkisi de kurmayı bilir.

“Bizim sorunlarımıza çözüm arayan ancak çözüm üretmeyi de yine bize bırakan bir babaydı. İnsan ilişkilerindeki inceliği, dürüstlüğü hep ondan öğrendik...Bize, öğüt vermeden, sanki ortaya konuşmuşçasına söylediği sözler bugün bile kulaklarımızda çın-

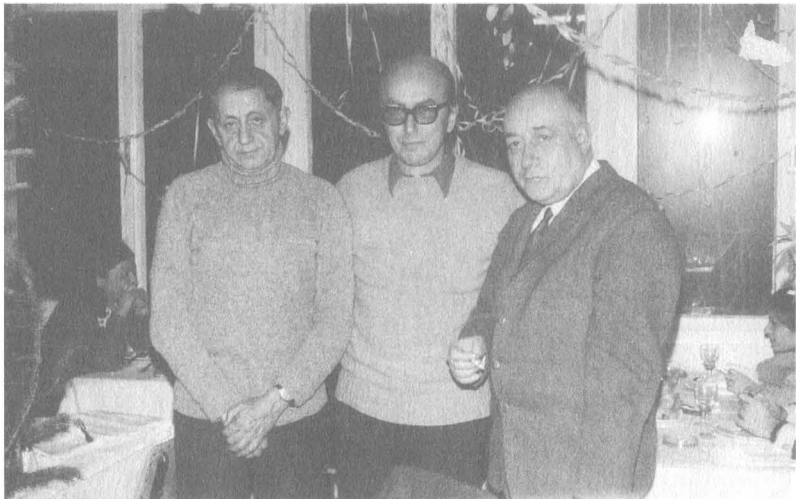

ASKER ARKADAŞLARIYLA

FOTOĞRAF: ARA GÜLER

İLHAN BERK VE SALÂH BİRSEL İLE

lamaktadır. Ben kendi adıma, bu yaşımda, keşke babamı baba olarak değil de sadece bir dost olarak kabul etseydim diyorum.” (Kızı Nuran Birol)

DERGİLER

Cansever şiirlerini yayımladığı dergiye sadık bir şairdir diyebiliriz. Çünkü Cansever bir dergide şiirlerini yayımlanmaya başlar ve belli bir süre hep aynı dergide şiirleri çıkar. Söz konusu dergi dışındaki dergilerde şiirleri pek görülmez.

Cansever’in ilk şiirleri İstanbul dergisinde yayımlanır. Bu dergileri *Fikirler*, *Edebiyat Dünyası* ve *Kaynak* dergileri izler. (Bkz. LİSE / İLK ŞİİRLER) 1951 yılında şiirleri kendi dergisi *Nokta*’da yayımlanır. (Bkz. “NOKTA”) Naim Tiralı’nın çıkardığı *Yenilik* (1952-1957) dergisinde de zaman zaman şiirleri yayımlanır ama 1950’li yıllar “Artık Yeditepe yıllarıdır. Şiirlerimi *Yeditepe*’de yayımlıyorum...” der Cansever. Hüsamettin Bozok’un çıkardığı *Yeditepe* (1950-1984) dergisi o yıllarda yeniliklere, yeni adlara açık ve “öncü” bir dergidir. Edebiyat açısından “devrimci”dir ve *Varlık* dergisine bir tepki gibidir.

“Edebiyatımızda belli yerleri olduğu kabul edilen birçok şair, öykücü kişiliklerinden haber veren ilk ürünleri *Yeditepe* sayfalarında gün ışığına çıkardılar.” (Şükran Kurdakul)

Gerçekten de Cansever *Yeditepe*’de yayımlanan şiirleriyle Cansever olur. Sonradan şiirimizde İkinci Yeni diye adlandırılacak olan yenilikçi anlayışı getiren şairlerinden biridir artık. 1950’li yılların ortalarında Ece Ayhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar gibi İkinci Yeni şairlerinin şiirleri Ankara’da *Pazar Postası*’nda ve Salim Şengil’in çıkardığı *Dost* dergisinde, İstanbul’da *Yeditepe*’de ve *a* dergisinde yayımlanır.

Cansever’in, 1963’te Hüseyin Cöntürk, Turgut Uyar ve Asım Bezirci’nin çıkardıkları ve ilk sayıları Ankara’da yayımlanan *Dönem* dergisinin 1. sayısında “Tragedyalar” şiirinin ilk bölümü yayımlanır.

1964 yılı sonlarında *Yeni Dergi* yayımlanmaya başlar. Memet Fuat yönettiği bu dergiye özellikle İkinci Yeni şairlerini toplar. Cansever bu şairler arasında dergiye yine en sadık olanlardan biridir.

Bu arada, Cemal Süreya'nın yayımladığı *Papirüs* (1966-1970) dergisinde de zaman zaman görünür.

Yeni Dergi 1975 yılında kapandıktan sonra Cansever'in şiirleri Enis Batur'un yönettiği ve 1978-1980 yılları arasında çıkan *Yazı* dergisinde, 1979'da çıkmaya başlayan ve Doğan Hızlan'ın yönettiği *Hürriyet-Gösteri*'de, 1981'de çıkmaya başlayan ve önce Ülkü Tamer'in sonra Akal Atilla'nın yönettiği 1983'e kadarki dönemde *Sanat Olayı*'nda yayımlanır. 1986'da aramızdan ayrılan Cansever'in son şiirleri ise *Düşün* dergisinde ve 1985'te Memet Fuat'ın yönetiminde çıkmaya başlayan *Adam Sanat* dergisinin ilk sayısında yer alır.

DİZE (MİSRA)

“Mısra işlevini yitirdi; şiiri şiir yapan bir birim olarak yürürlükten kalktı.”

Cansever'in “Tek Sesli Şiirden Çok Sesli Şiire” (Dönem, Şubat 1964) başlıklı yazısının bu ilk cümlesi, yazının yayımlanmasıyla birlikte edebiyat ortamında büyük bir yankı yapar. Cansever'in dize konusundaki düşüncesi ve yargısı tepkiler alır, eleştirilir. Oysa Cansever söylemek istediğinin yanlış anlaşıldığı kanısındadır.

“Söz gelimi ben ‘Mısra İşlevini Yitirdi’ dediğim zaman, o gün yazdığım şiire göre, o gün ele aldığım, ürettiğim, türettiğim şiire göre böyle bir çıkış yaptığımı sanıyorum. Gerçi bu çıkış orada bitmiş değil, son yazdığım kitaplarda da ‘Mısra İşlevini Yitirdi’ yargısında direniyorum. Ama çıkışım yanlış anlaşıldı. Mısra işlevini yitirdi, öyleyse, mısra şiirin en küçük birimi olduğuna göre, şiir de işlevini yitirdi gibi kolay yargılara varıldı.”

DOST

Cansever'in dostları ya da arkadaşları yalnız Cansever'in dostları ya da arkadaşları değil, eşi Mevhanur Cansever'in de dost-

ları ve arkadaşlarıdır. Çünkü hemen hemen her zaman “ailece” görüşülür. Canseverler’in geniş dost çevresinin dökümünü yapmak kolay değildir.

“Babam, herkesin bildiği gibi dostlarıyla birlikte evde masa başında saatlerce oturmayı, sohbet etmeyi çok severdi... Dostlarının, dostlarımızın hangi birini sayayım... Birini bile unutmak, atlamak haksızlık olur... Ama ilk aklıma gelenler Tomris / Turgut Uyar, Uğur / Ferruh Doğan, Aysel / Rauf Mutluay, Kemal Bekir ve eşi, Fethi Naci ve eşi, Armağan / Altan İlkin... Sonra Nahit Hanım, Metin Eloğlu ve eşi... Oktay Rifat ve eşi, Sabahattin Kudret ve eşi... Edebiyatçı olmayan ama edebiyatı seven dostları... Nuri Akay, Füzûzan / İbrahim Yolyapan, Yalçın Yalın ve eşi, Dürnev Tunaseli... Daha seyrek ya da belli bir dönem görüştükleri de vardı... Melih Cevdet, Bertan Onaran ve eşi, Cengiz Yörük ve eşi, Nevhiz / Feridun Metin, Olcay / Merih Sezen, Salim Şengil, Ali Ulvi, Murat Belge, Komet, Utku Varlık, Aziz Çalışlar, Ömer Uluç, Atilla Tokatlı...

Elbette bunlara Memet Fuat, Necatigil, Cemal Süreya, Ece Ayhan, İlhan Berk, Orhan Kemal, Muzaffer Buyrukçu, Muhteşem Sünter, Hüsamettin Bozok ve kendinden sonraki kuşaktan birçok şair ve yazar eklenebilir ...” (Kızı Nuran Birol)

DÜZYAZI

“Çok az sayıdaki düzyazılarını bir yana bırakacak olursak, yaşamı boyunca yalnızca şiirle uğraşan Edip Cansever...” (Ahmet Oktay)

Gerçekten de Cansever’in düzyazılarının toplamı 10’u geçmez. Şiir dışında, edebiyatın başka dallarında, ürün vermemiştir. Belli bir yaştan sonra şiir yazmayı bırakan ya da şiire zaman zaman ara veren şairlerden değildir. Şiir Cansever’e yetmiştir; şiir Cansever’in günlük uğraşı olmuştur.

Bir başka deyişle; kaleme dökmek istediklerinin tümünü şiir kılmayı, şiire dönüştürmeyi bilmiştir.

Bazı şiirlerinde “dramatik” yapı görülür. Başlangıçta şiirle

“dram”ın iç içe olduğu düşünülürse, bunun da Cansever’e aykırı düşmediği açıktır. Güven Turan da Cansever’in bu özelliğinin altını çizer. *Tragedyalar*’ların dramatik bir şiir olduğunu belirtir. Şairin bu alandaki yetkinleşmesini saptar:

“*Bezik Oynayan Kadınlar* (1983) Edip Cansever’in dramatik şiirde ne denli usta olduğunu bir kere daha ortaya koyar.” (Güven Turan)

Cansever’in bazı şiirlerinde de düzyazıya kaydığı olur.

“Bütün sanatların şiire, şiirin de bütün sanatlara katkısı vardır elbette. Örneğin *Oteller Kenti*’nin ‘Sera Oteli’ bölümündeki düzyazısal şiirler dikkatle okunduğunda görülecektir ki, dizelerden daha yoğun bir dizeler bireşimi ön plana geçmektedir. Bu böyleyse, bir düzyazı örtüsü, bir düzyazı dokusu şiiri çerçevelemiyor, bunaltmıyor, onun özgür yapısını kısıtlamıyor demektir.”

Yazılarındaki bazı düşüncelerinin yanlış değerlendirilmesi Cansever’i yazı yazmaktan uzaklaştırır.

“Yavaş yavaş yazı yazmaktan soğudum. Düzyazıyı çok daha iyi yazanlar var, istediğim birçok şeyi diğer yazılarda buluyorum.”

“Ben de şöyle düşünmüştüm bir zamanlar: Böylesine kapsamlı yazılamayacaksa, yazıdan vazgeçmeli dedim ve en iyi bildiğim –eğer becerebiliyorsam– şiirin daha iyisini yazmayı seçtim.”

ELİT KAHVESİ / PASTANESİ

Elit Kahvesi’nin ya da Pastanesi’nin Cansever’in sanat yaşamında ayrı bir yeri ve önemi vardır. Şiirde yolunu bulmasını sağlayan bir karşılaşma ve tanışma bu kahvede gerçekleşir: Salâh Birselle karşılaşır ve tanışır.

Elit Kahvesi İstiklâl Caddesi ile Meşrutiyet Caddesi arasında bulunan ve Tünel’e yakın olan Asmalımescit semtinde ve aynı adı taşıyan sokaktadır. Şairler, hikâyeciler, romancılar, ressam, heykeltçiler, gazeteciler, edebiyat ve sanat meraklıları dışında birçok geleni gideni vardır bu kahvenin:

“Karışık bir müşterisi vardır Elit’in. Çoğu da işsiz güçsüz ta-

MEFHARET – EDİP CANSEVER, TURGUT – TOMRİS UYAR VE KÜÇÜK TURGUT

METİN ELOĞLU VE AHMET OKTAY İLE

METİN ELOĞLU VE CENGİZ YÖRÜK İLE

kımı. Görevli de çöktür. Daha doğrusu bizim genç yazarlar, yılların verdiği alışkanlıkla, kimilerine görevli gözüyle bakar, onlarla bezik oynadıkları vakit paralarını ütmemeye pek dikkat ederler.” (Salâh Birsell)

“Elit Kahvesi yeni bir ozanın, Edip Cansever’in ortaya çıkmasına da yaramıştır. Kahvenin ününü duyan Edip bir gün –Sabih Şendil’i de yedeğine alarak– Elit’e koşar. Orada, dipte, camın önündeki masada da ilk Salâh Birsell’e toslar. Edip’le Salâh o gün neler konuştular? Şimdiler kendilerine sorsanız çıkaramazlar. Ama iki saat, üç saat yorulmadan şiiirden söz açmışlardır. Hava kararıp da Madam Braun kahvenin camlarına o dallı perdeyi çektiği vakit de iyice dost olmuşlardır.” (Salâh Birsell)

Oysa Cansever o gün konuşulanları çok iyi anımsar. (Bkz. BİRSEL, SALÂH)

EVLER

Cansever’in doğduğu ev Beyazıt’tan Kumkapı’ya inerken Soğanağa denilen semttedir. Küçükken “İşte sen bu evde doğdun!” diye gösterir annesi. Aksaray ile Fındıkzade arasındaki Haseki’ye taşınmalarını ve oradaki evi hiç hatırlamaz Cansever.

“Kendini tanımaya başlaması” Saraçhanebaşı’ndaki evdedir. “Şimdi Aksaray’a inen geniş asfalt caddenin tam üstünde bir ev. Bir küçük bahçe, bahçenin çevresi hep ev, bir kuyu, bir ayva ağacı, bir çardak.”

Baba Fazlı Cansever tutumlu bir adamdır; biriktirdiği parayla Fatih’te bir apartman alır ve Cansever ailesi kira evinden kendi evlerine çıkarlar.

“İkinci Dünya Savaşı’nın başladığı günlerde Fatih’te bir apartman katına taşındık. Annem, babam ve üç kız kardeşimle birlikte.”

Cansever evlenince kısa bir süre anne ve babasıyla aynı evde kalır, sonra “aile apartmanı”nın bir dairesine taşınır. 1958 yılında buradan Beyoğlu yakasına geçerek Bomonti’de oturmaya başlar-

lar. Sonra Küçük Bebek'te, Boğaza bakan eski yapı bir eve taşınırlar.

Cansever'in son oturduğu ev ise, bugün eşinin de oturmakta olduğu Etiler-Bebek arasındaki yokuşta bulunan apartman dairesidir.

EVİLİK

Bir gün bir yemekte Cansever bir genç kızla tanışırılır. Tanıştıranlar ortak ahbablarıdır. Bu tanışmayı kaçamak buluşmalar, baş başa yenen yemekler izler. Sonunda bir gece yemekte genç kıza evlenme teklif eder. İlk karşılaşmada, gelecekteki kayınbabası, Cansever için ilk izlenimini şöyle dile getirir: "Saz gibi çocuk!"

Gerçekten de Cansever dal gibi delikanlıdır. Ailelerden evliliğe onay çıkınca hazırlıklara başlanır. 12 Nisan 1947'de o yılların gözde salonlarından olan Taksim Belediye Gazinosu'nda düğün yapılır. Böylece Mefharet Erk artık Mefharet Cansever olur.

"İkimiz de o kadar gençtik ki neredeyse kişiliklerimiz bile birlikte oluştu. Her şeyi birlikte kotardık. Edip edebiyat çevrelerine yeni yeni giriyordu. Ben de onunla birlikte... Bu yüzden edebiyatçıların başkalarına tuhaf gelebilen yaşayışları benim için hiç de öyle olmadı... Tartışmalar, evde yapılan içkili yemekli toplantılar, meyhaneler... Hiçbirini yadırgamadım." (Mefharet Cansever)

8 Nisan 1948'de kızları Nuran, 29 Mayıs 1953'te oğulları Ömer dünyaya gelir. Artık Cansever ailesi dört kişidir.

"Biz ki dört kişiyiz evde; ben, çocuklar ve karım"

(UMUTSUZLAR PARKI)

FOTOĞRAF / FOTOBİYOGRAFI

“Bir fotoğrafta çıkmak gibi oluyor her şey”

(FOTOĞRAFTA ÇIKMAK)

“Edip’le çekilmiş sadece üç fotoğraf var elimde: Biri yıllar öncesinden: Kulüp 12’nin barındayız: Özdemir Asaf, Selahattin Hilâv ve Erdoğan Değer’le. Öteki, 1985 tarihli: Bilsak’ın barında İlhan Berk ve Ece Ayhan’la, üçüncü fotoğrafta pasajdayız, yüksek tabureli ve mermer tezgâhlı dönem. Metin Eloğlu ile Halim Uğurlu da var.” (Ahmet Oktay)

“Yüzünde taşıdığı melankoli, şiir tarihine olan sınımsız ve gösterişsiz bağlılığındandı, diyorum.

Sürekli derinleşti mi bu melankoli? O kadar ki. İpince humorunu kaç kişi ayırımsamıştır, bilemem...” (Orhan Alkaya)

Fotoğraflarında çoğunlukla dalgın, düşünceli ve hüznü gözükmür Cansever. Bakışlarındaki yumuşaklıkla iç dünyasındaki gerginliği yansıtan yüz çizgileri tersleşir. Dudaklar hiç aralanmadan acımsı, belki de hafifçe alaycı bir gülümseyiş. Alkaya’nın saptamasıyla “melankoli ve humor”un iç içeliği. Çocukluk fotoğraflarındaki “ciddiyet” hep aynı kalmış. “Fotobiyografi”sindeki tam anlamıyla gülen tek fotoğraf torunu Emine Birol’la birlikte çekilmiş fotoğrafı. (Argos, Sayı: 5, Ocak 1989)

GEZİ

Cansever köşe bucağ İstanbul’u gezmeyi, özellikle meyhaneler keşfetmeyi, yeni meyhaneler bulmayı sever. Ayrıca yazları Marmara Adası, Avşa, Bodrum gibi tatil yörelerine de gezi yapmayı ihmal etmez. Yurt dışı gezileri ise pek fazla değildir. Bazı Yunan adalarına yolculuk yapar. 3. Puşkin Şiir Bayramı için Sovyetler Birliği’ne çağrılır ve Cengiz Bektaş’la birlikte giderler.

Düşündüğü “seyir defteri” şiirlerini yazmak için bir ön hazır-

lık gibi Anadolu gezisine çıkmaya niyetlenir (1970'lerin sonu). Oğ-
lu Ömer babasını geziye götürmeyi üstlenir. Bu gezide en önemli
sorun Cansever'in temizlik ve titizlik tutkusu olacaktır.

“Ege’de, Akdeniz’de pek sorunları olmamış. Ama Güneydo-
ğu’ya, Doğu’ya gittikçe işler zorlaşmış. Babamın istediği gibi temiz
otel, temiz lokanta bulmak... Çamaşırları yıkatmak... Kardeşim ba-
bamın sıkılmasını, üzülmesini önlemek için hayli çabalamış. Öte
yandan insanların kısıtlı olanaklara rağmen her işin üstesinden gel-
melerine hayran kalmış babam. Mesela Gaziantep’te arabaları bo-
zulmuş. Yedek parça bulunamamış. Ama bir oto tamircisi kendi
oluşturduğu parçalarla otomobili onarmış... Babam adama hayran
kalmış... Bir de Trabzon’daki doğa manzaraları babamı büyüle-
miş...” (Kızı Nuran Birol)

Bu Anadolu gezisinden sonra yazdığı şiirleri Cansever Şairin
Seyir Defteri (1980) adlı kitapta toplar. Şiirlerde doğrudan doğruya
Anadolu’dan söz edilmez, salt doğa söz konusudur.

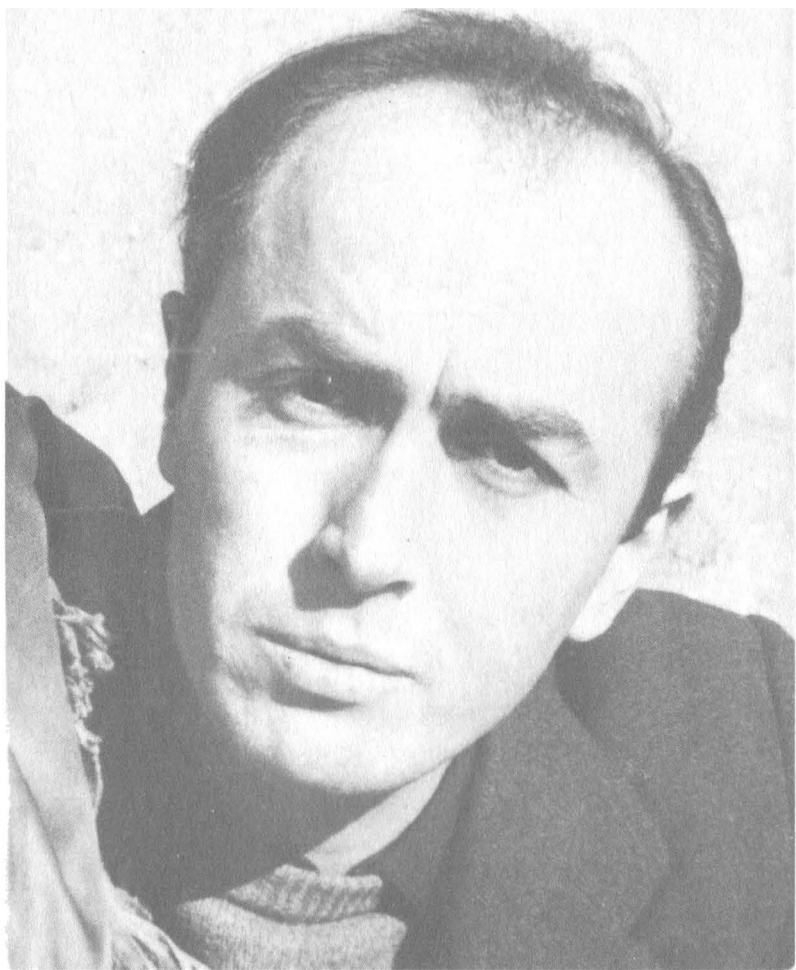
İKBAL KAHVESİ

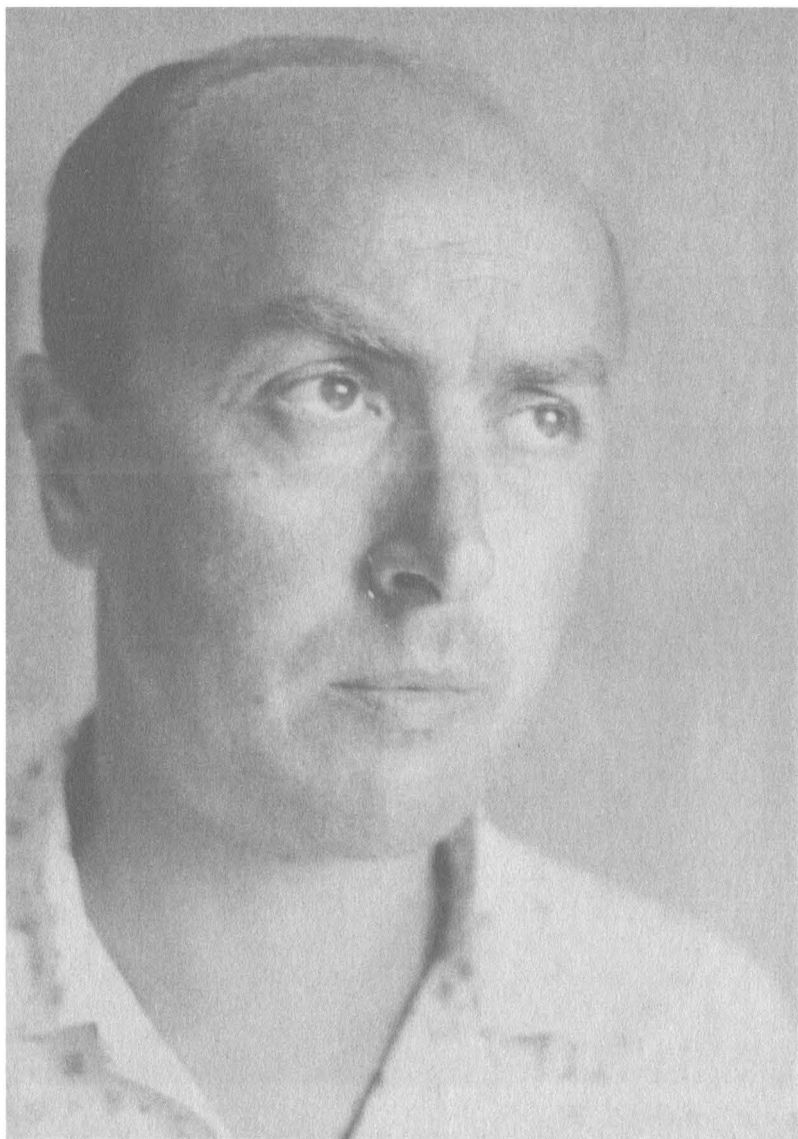
İkbal Kahvesi (Kıraathanesi) ya da Orhan Kemal ve arkadaş-
larının taktığı adla “Kahvetül-İkbal”, Cağaloğlu Alanı ile Nuruos-
maniye Camii arasındaki Nuruosmaniye Caddesi üzerinde, camiye
ve dolayısıyla da Kapalıçarşı’ya yakın bir yerdedir. (1960’lı yılların
sonlarında kapanmıştır.)

Cansever de bir dönem İkbal’in müdavimlerindedir. Kapa-
lıçarşı’daki işyeri kahveye çok yakındır. Burada Orhan Kemal’le ve
Muzaffer Buyrukçu ile buluşurlar. Edebiyat dünyasından onları gör-
mek için İkbal’e uğrayanlar da çoktur. Ayrıca Orhan Kemal’in arka-
daşı Arap Talât, Yelfe İhsan gibi ilginç kişiler de kahvenin sürekli
gelenlerindedir.

Salâh Birsal Kahveler Kitabı’nda, Muzaffer Buyrukçu anı ve
günlük kitaplarında, Nurer Uğurlu Orhan Kemal’in İkbal Kahvesi’nde
bu kahveden ve Cansever’den söz ederler.

İkbal Kahvesi yıllarında Orhan Kemal ile Cansever arasında

1969, FOTOĞRAF: FERİDUN AKSİN

sıkı bir dostluk vardır. Yine o yıllarda Orhan Kemal genç bir kıza tutulur. Gözü hiçbir şey görmemektedir; Cansever’i bile:

“...Bir şişe daha içip kalkıyoruz. Ne hikâye, ne şiir, ne Edip Cansever, ne resim! Yani, topyekûn sanata bile yer yok.” (Orhan Kemal)

İKİNCİ YENİ

Şiirimizde 1950’li yıllarda ortaya çıkan İkinci Yeni hareketi (ya da akımı) Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat üçlüsünün “Garip” hareketinin getirdiği yenilikçi şiir anlayışına tepki olan bir başka yenilikçi harekettir.

“Değişik imgeler, çağrışımlar ve soyutlamalarla yeni bir söyleyişin amaçlandığı akımın öncüleri arasında Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk ve Oktay Rifat sayılabilir.

Kısaca özetlemek gerekirse, İkinci Yeni, Garip’in tam tersi bir noktadan yola çıkar. Söyleyişteki rahatlığın yerine şiir dilini zorlamayı, anlaşılabilirlik yerine anlamca kapalılığı, somuta karşılık soyutlamayı getirir. Halk şiirine sırt çevrilir. Öte yandan dize anlayışına, sözcüklerle oynamaya, yönelinerek eski şiirle zayıf da olsa bağlantı kurulur.” (Atilla Özkırımlı) İkinci Yeni hareketinin (ya da akımının) önde gelen şairlerinden biri sayılmasına karşılık Cansever İkinci Yeni’yi bir akım olarak değerlendirmez. İkinci Yeni’ye yanlış nitelikler yüklediğini, bu yüzden de “İkinci Yeni” denen olguyu kimsenin benimsemek istemediğini söyler. İkinci Yeni “...değişik şairlerin, değişik kişilikler kurduğu bir yenileşme alanıdır olsa olsa...”

İkinci Yeni’nin “doğrudan doğruya bir tepki şiiri olmadığını” da öne süren Cansever İkinci Yeni şairleri diye adlandırılan şairlerin böyle bir ortaklığı kabul etmediklerini söyler.

“Hepimizin şiiri başka bir şiir, ortak bir kurama bağlayamayız.” Memet Fuat da değerlendirme yaparken Cansever için şöyle der:

“Şiiri duyumsanan, düşünülen, ama başkalarına aktarılması kolay olmayan şeyleri anlatma çabasında arıyordu. Yazılarında hep

İkinci Yeni'yi 'anlamsız şiir' nitelemesinden uzak tutmaya özen gösterdi.”

İLK KİTAP

Cansever'in ilk kitabı İkinci Üstü adını taşıyor. “Acemilik ürünleri” ve “yayımlamaktan kaçınmadığım” dediği şiirlerini adı geçen kitapta toplayarak 1947 yılında, bir başka deyişle 19 yaşındayken yayımlar. İkinci Üstü 2 formalık (32 sayfa) bir kitaptır. Varlık'ta Melih Cevdet kitabı tanıtan bir yazı yazar. Orhan Veli de “Karikatürden Şiire” başlıklı yazısında kitaptan söz eder; daha doğrusu Cansever'in bir dizesini alarak eleştirir.

“... Bazı genç şairler şiir yerine hikâyeye yazıyorlar. Bir şiirde birçok sanatlardan birçok unsurlar bulunabileceği gibi hikâyeye unsuru da bulunabilir. Ama belkemiğinin şiir olması gerektir. Hikâyeye karışan şiir unsurunun o hikâyenin hikâyeliğini bozmaması gerektiği gibi. Bunları düşünmeme son günlerde elime geçen bir şiir kitabı sebeb oldu. İkinci Üstü adını taşıyan bu kitabın şairini tanımıyorum ama, genç bir şair olduğunu sanıyorum. Galiba da ilk kitabı. Genç bir şairin, üstelik insana birçok umutlar veren bir şairin ilk çıkardığı kitap için kötü sözler söylemek istemem. Bununla beraber oldukça önemli bulduğum bir nokta üzerinde durmadan da edemeyeceğim. İkinci Üstü şairinin hoşlandığı birtakım olaylar bulunabilir. Üstelik bunlar güzel şeyler de olabilir. Ama bunları anlatmakla şiir söylemiş olmayacağını, bunların şiirden ayrı şeyler olduklarını bu genç şairin düşünmesi lâzım. Düşünmezse, hem kendine, hem de şiire kötülük etmiş olur.” (Orhan Veli) Cansever, ne yazık ki “bugün bile yakasını bırakmayan” ya da “müthiş kitabım” diye nitelendiği kitabındaki şiirlerden, ikinci kitabı olan ve 1954'te yayımlanan Dirlik Düzenlik' e yalnızca dört tanesini almıştır. “Bütün şiirleri”ni topladığı ve 1981 yılında yayımlanan kitabına da ilk kitabı İkinci Üstü'nü almamıştır.

İkinci Üstü'nde yer alan şiirler İstanbul dergisinde yayımlanan şiirlerdir.

JAK

“Jak” özel bir isimdir ve Cansever’in yaşamında özel bir yeri vardır.

Cansever geçimini sağlayabilmek için baba mesleği antika-cılığı sürdürür. 1954’ten sonra ticaret yaşamındaki bir değişiklik, Jak Salhoşfili ile ortak olması sanat yaşamında da yeni bir dönem başlatır.

“Jak Salhoşfili ile babam 1954 Kapalıçarşı yangınından sonra bir araya geldiler. Yangından önce babamın Takkeçiler Sokak’ta bir dükkânı vardı. Sonra mösyö Jak ile Sandalbedesteni’nde yeni bir yere taşındılar. Kendisi babamın şairliğine çok saygılı oldu. Babam da bu sayede dükkânın asma katında sürekli çalışabildi, şiir yazdı, konuk ağırladı... Antikacılık dedemden gelme bir meslekti.” (Kızı Nuran Birol)

Cansever de ortağı mösyö Jak’tan sevgiyle söz eder: “Hayatım- da en önemli olay: Kapalıçarşı yangını. Dükkânım yanmasaydı sanı- rım şiir filan yazamazdım. Ve Jak (ortağım) anlayışlı davranmasaydı.”

KAPALIÇARŞI

Kapalıçarşı, Cansever’in yaşamına kendini bildiği andan başlayarak girmiştir. Çünkü babasının işyeri Kapalıçarşı’dadır. 1930’lu yılların ortalarında, henüz ilkokul öğrencisidir:

“...babam iş öğrenmem için dükkâna götürmeye başladı beni. Dayaktan da fena geldi bu bana. Sıkıldım ve nefret ettim. Para kazan- maya başlayıncaya kadar sürdü bu nefret. Sonra sonra alıştım.”

Yüksekokulda okumaktan vazgeçince de iyice Kapalıçarşılı olur.

“Babamın Kapalıçarşı’daki dolabında (o zaman bugünkü gi- bi dükkânlar sayılıydı, yerden yüksekçe, minderli, tahta kepenkli dolaplar vardı) ticarete başlıyorum. Gerçi ticaret de ilgilendirmiyor beni. Oldum bittim alışveriş yapmayı hiç mi hiç sevmedim, benim-

seyemedim zaten. Ne var ki, başkaca çıkar bir yol da yoktu. On dokuz yaşında evli, yirmisinde çocuğu olan bir genç! Hem ev geçindirmek zorunda, hem de şiire tutkun.”

Cansever'in Kapalıçarşı'daki yaşamı 1970'li yılların ortalarına kadar sürer.

“Kapalıçarşı” adlı yazısında 40 yıla yaklaşan Kapalıçarşı serüvenini ve Kapalıçarşı'nın kendisi için ne demek olduğunu anlatır.

“Kapalıçarşı hiçbir zaman ‘Kapalı kutu’ olmadı benim için. Sınıf ayrımının en belirgin, en somut olarak görülebildiği bir küçük ülkeydi orası.”

KİTAP

Cansever'in, 1981'e kadarki şiir kitaplarının toplu baskısı olan *Yeniden* ve 1982'deki “toplu şiirleri”nde ilk kez yayımlanan *Eylülün Sesiyle* adlı kitapları da sayılırsa, sağlığında yayımlanmış 18 kitabı var. Ölümünden sonra yayımlanan *Gül Dönüyor Avucumda* ile kitaplarının sayısı 19 oluyor.

Kendisinin yok saydığı ilk kitabı İkinci Üstü 1947'de yayımlanmış. (Bkz. İLK KİTAP)

Uzunca bir aradan sonra 1954'te *Dirlik Düzenlik* (Yeditepe Yayınları) geliyor. Cep kitabı boyutundaki bu kitap 80 sayfa ve kapağında Matisse'in bir deseni yer alıyor. Kitabın içinde de Sabri Berkel'in resimleri var.

1957'de yayımlanan *Yerçekimli Karanfil* (Yeditepe Yayınları) yine cep kitabı boyutunda ve 64 sayfa. Kapak kompozisyonu ise Orhan Peker'in.

1958'de yayımlanan *Umutsuzlar Parkı* (Yeditepe Yayınları) büyük boyutlu (13.5 x 19.5) ve 80 sayfa. Kapak düzeni konusunda bir bilgi bulunmuyor. Cansever'in sonraki kitapları da artık aynı boyutta olacaktır.

1959'da yayımlanan *Petrol*'de kitabın yayıncısı belirtilmemiş ve kitap 32 sayfa. Bu kitabı şair kendi olanaklarıyla bastırması olasıdır. Kitabın kapağını kimin yaptığını belirtilmemiş ama kapakta ve ki-

6 ŞUBAT 1968

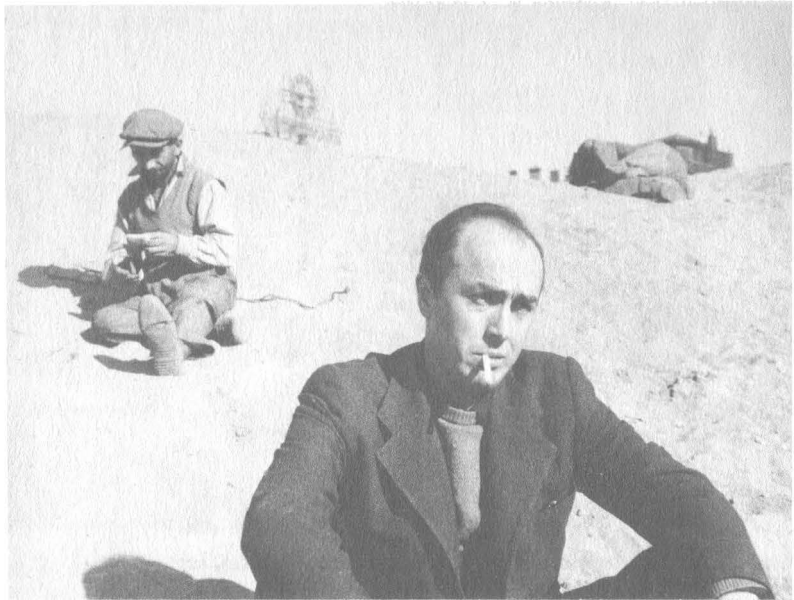
SOLDAN: MURAT BELGE (AYAKTA), EDİP CANSEVER, GALİP ÜSTÜN, FETHİ NACİ, NEVHİZ, FERİDUN AKSİN

KULÜP 12'NİN BARINDA, (SOLDAN) EDİP CANSEVER, ERDOĞAN DEĞER, AKTÖR AYKUT, SELAHATTİN HİLÂV, AHMET OKTAY, ÖZDEMİR ASAF

EDİP CANSEVER, JAK SALHOŞFLİ

tabın içinde Ferit Öngören'in illüstrasyonları var. Gerçi kitabın sunuş sayfasında "Karikatür: Ferit Öngören" denmiş.

1961'de yayımlanan *Nerde Antigone* (Yeditepe Yayınları) 48 sayfa ve kapak düzenini Sait Maden yapmış.

1964'te yayımlanan *Tragedyalar* (de Yayınevi) 88 sayfa ve kapak düzeni yine Sait Maden'in.

1966'da yayımlanan *Çağrılmayan Yakup* (de Yayınevi) 64 sayfa ve kapak düzenini Aydın Ülken yapmış.

1970'te yayımlanan *Kirli Ağustos* (de Yayınevi) 88 sayfa ve kapak düzeni Ferit Erkmen'in.

1974'te yayımlanan *Sonrası Kalır* (Cem Yayınevi) 94 sayfa ve kapak düzeni Sait Maden'in.

1976'da yayımlanan *Ben Ruhi Bey Nasılım* (Koza Yayınları) 112 sayfa ve kapak düzenini İbrahim Köktürk yapmış.

1977'de yayımlanan *Sevda ile Sevgi* (Koza Yayınları) 104 sayfa ve kapak düzeni İbrahim Köktürk'ün.

1980'de yayımlanan *Şairin Seyir Defteri* (Ada Yayınları) 58 sayfa ve kapak düzenini yapan belirtilmemiş. Kitapta Mehmet Güler-yüz'ün "8 metin-dışı deseni" yer alıyor ve kitap Ada Yayınları'nın birçok kitabı gibi numaralanmış.

1981'de yayımlanan *Yeniden* (Cem Yayınevi) bir "bütün şiirleri" kitabı. Cansever "bütün şiirleri"ne ilk kitabını almamış ve ikinci kitabı *Dirlik Düzenlik*'ten de yalnızca 4 şiir almıştır.

1982'de yayımlanan "Toplu Şiirleri" (Adam Yayıncılık) içinde ilk kez yayımlanan *Eylülün Sesiyle* adlı kitabı vardır. Yerçekimli *Karanfil*'den bazı şiirler bu kitaba alınmamıştır.

1982'de yayımlanan ama kitapta yayın tarihi bulunmayan *Bezik Oynayan Kadınlar* (Ada Yayınları) 112 sayfa ve kapak düzenini yapan belirtilmemiş.

1984'te yayımlanan *İlkyaz Şikâyetçileri* (Adam Yayıncılık) 72 sayfa ve kapak düzenini Sungu Çapan yapmış.

1985'te yayımlanan *Oteller Kenti* (Adam Yayıncılık) 96 sayfadır ve kapak düzenini yapan belirtilmemiştir. Bu kitap Cansever'in sağlığında yayımlanan son kitabıdır.

Ölümünden sonra ise Adam Yayınları, Cansever'in anısına *Gül Dönüyor Avucumda* adlı kitabı yayımlandı. (Bkz. SON KİTAP)

Yine ölümünden sonra “Toplu Şiirleri” yeni baskı yapılarak şiir kitaplarının tümü iki kitapta toplanmıştır (Adam Yayınları, 1990): *Yerçekimli Karanfil / Toplu Şiirleri I (Dirlik Düzenlik, Yerçekimli Karanfil, Umutsuzlar Parkı, Petrol, Nerde Antigone, Tragedyalar, Çağrılmayan Yakup, Kirli Ağustos, Sonrası Kalır), Şairin Seyir Defteri / Toplu Şiirleri II (Ben Ruhi Bey Nasılım, Sevda ile Sevgi, Şairin Seyir Defteri, Eylülün Sesiyle, Bezik Oynayan Kadınlar, İlkyaz Şikâyetçileri, Oteller Kenti).*

KÖY

Cansever’in çocukluk yıllarında dört aylık bir köy yaşantısı olduğunu öğrenmek şaşırtıcıdır.

İkinci Dünya Savaşı yılları... İstanbul’da gece karartma var. Buna bir de İstanbul’un bombalanacağı söylentileri eklenince baba ailesini aldığı gibi Çankırı’ya, köyüne götürür. Anne ve babanın köyü olan Atkaracalar köyü Çankırı’nın Çerkeş ilçesine at arabasıyla dört saatlik uzaklıktadır.

“Harman yerinde futbol maçları... Değirmen’e buğday götürüyoruz, ununu fırıncı Seniye kadına veriyoruz, bize ekmek yapıyor. Döğenin üstünde, öküzleri sürüyorum, biri pislüğünü edeceği sırada bir teneke tutup topluyorum onları, sonra samanla karıştırıp tezek yapıyoruz. Harmanda buğday kurutuyorum, kuşlar yemesin diye bekçilik yapıyorum. Samanlıklarda on metre yükseklikten atlayıp gömülüyoruz samanların içine. Dört ay yalınayak gezdim.”

Kadınların çarşıya çıkamaması, meyva ve etin bulunamaması, başka yoksunluklar...

“Paramız yok değildi belki. Ama savaştı belimizi büken.”

Arada bir Çerkeş’e gidilince sebze alınır, dereye balık tutulur, yağmur duasına çıkılır...

“Bir gün demiryolunu tamamladılar, çiçeklerle donatılmış ilk tren Atkaracalar’a girdi. İdare lambalarıyla, helası dışarda kerpiç evlerle, binbir yamalı elbiseler –daha doğrusu çullar– içindeki insanlarla kaynaşan köye tren girdi. Sonra İstanbul’a döndük.”

LİSE / İLK ŞİİRLER

Cansever ilk şiirlerini ortaokul öğrencisiyken yazmaya başlar. Önce Fatih'teki Gelenbevi Ortaokulu'na gider, sonra Gedikpaşa ile Kumkapı arasındaki Kumkapı Ortaokulu'na devam eder:

“Bir yıl Gelenbevi Ortaokulu'nda okuduktan sonra Kumkapı Ortaokulu'na yazıldım. İlk şiirlerimi (!) yazmaya başladım. Fatih'teki o güzelim, sessiz Millet Kütüphanesini anımsıyorum. Boş zamanlarımda gider, eski sanat dergilerinin ciltlerini okur, notlar alırdım. Gözlüklü, zayıf bir kütüphane müdürü vardı. Benimle ilgilenir, arada, neden böyle ciddi şeyler okuduğumu sorardı. Sanırım biraz utanır, anlamsız bir yanıtla geçiştirirdim sorusunu.”

Cansever ailesi bu sıralarda ya da Cansever'in deyişiyle “ikinci Dünya Savaşı'nın başladığı günlerde Fatih'te bir apartman katına” taşınmıştır. Cansever'in Kumkapı Ortaokulu'nda velisi, daha önce oturdukları Saraçhanebaşı'ndan komşuları ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın kardeşi, edebiyat öğretmeni Kenan Tanpınar'dır.

Ortaokulun ikinci sınıfındayken bir şiirini bir çocuk dergisine gönderir. Şiir yayımlanır. “Artık şairdim.”

Cansever'in şiir yazma tutkusu lise yıllarında da sürer. Lisede edebiyat öğretmenleri, öğrencileri arasından birçok şair ve yazar çıkmış olan ve her dönem edebiyatçılarla yakın ilişkideki Salim Rıza Kırkpınar ile yazarlığıyla da tanınan Hakkı Süha Gezgin'dir. Cansever şiirlerini Orhan Seyfi Orhon'un çıkardığı Çınaraltı (1941-1944) dergisine ve CHP'nin Halkevi yayını olarak çıkan ve Hamid Ongunsu, Neşet Halil Atay ve Falih Rıfkı Atay'ın yönettiği İstanbul (1943-1948) dergisine gönderir. Yıl 1944'tür.

“İstanbul Erkek Lisesine girdim [...] Şiir yazıyorum ve Tevfik Fikret'in etkisindeyim. Salim Rıza Kırkpınar çok iyi şiir okuyor. Şiiri başka türlü sevmeye başlıyorum. Son sınıftaki hocam Hakkı Süha Gezgin. Şiiri yasaklıyor. Bir ara Çınaraltı dergisi okuyorum. Aruzla bir şiir yazıp yolluyorum, Orhan Seyfi'nin bir cevabı çıkıyor: Şiiri hece vezniyle yazmışım ve bazı dizelerde bir hece eksikmiş. Heceyle bir şiir yazıp yolluyorum ve öbür şiirimin aruzla yazıldığını ekliyorum, şiir yayımlanıyor. Sonra İstanbul dergisine bir şiir yolluyorum,

çıkıyor, ikincisini yolladığımda, cevaplar kısmında beni dergi yazıhanesine çağırıyorlar. Neşet Halil Atay'la Mehmet Kaplan'la tanışıyorum. Ondan öyle toplantı günleri oluyor, uğruyorum. Şiirleri kendim götürüyorum artık.” (Cansever'in Mehmet H. Doğan'a gönderdiği yaşamöyküsünden.)

Bazı kaynaklara göre Cansever'in ilk kez 1944 yılında İstanbul dergisinde şiiri yayımlanır. Şiirleri daha sonra yine İstanbul dergisinde ve Vedide Baha Pars'ın çıkardığı dönemde *Fikirler* (İzmir, 1947-1950), Mehmet Akuzun ve Sabahattin Hüsnü'nün çıkardığı *Edebiyat Dünyası* (1948-1950), Avni Dökmeci ve Turhan Dökmeci'nin çıkardığı *Kaynak* (Ankara, 1948-1956) dergilerinde yayımlanacaktır.

“MASA DA MASAYMIŞ HA”

“1954'de *Dirlik Düzenlik* adlı şiir kitabım basılıyor. Bugün bakıyorum da, 'Masa da Masaymış Ha' şiirinden başkası yazılmasa da olurmuş diyorum. Ayrıca bu şiirden de yaşamım boyunca kurtulamadım. Antolojilerde aynı şiir, şiirimi uzaktan bilenlerin dilinde aynı şiir, yabancı dillere şiir mi çeviriyorlar benden, ille Masa şiiri de olacak. Bir gün Ankara'da Sayın Ahmet Muhip Dıranas'ın da bulunduğu bir masadayız. Bir ara Dıranas bana döndü, adı geçen şiiri övdü. 'Üstad, ben o şiirden bıktım' dedim, 'benim başka şiirlerim de var.' Dıranas gülümseyerek, 'Eh, ben de Fahriye Abla şiirimden bıktım, ne yapalım, her şairin bıktığı bir şiiri vardır,' dedi. Doğruydum elbette.”

MEYHANE / BAR

“İnsan hem alabildiğine yalnız olduğu, hem umarsız bir ilişim kurma isteğiyle gönlünü herkese açtığı uzamlar olduğu için mi meyhaneleri, amerikan barları seçmişti Edip?” (Ahmet Oktay)

“Edip'in 'Bir Sıra Dil Balığı' şiirini 1956 sonu (ya da 1957 başlarında) bir gece 'Bacı Lokantası'nda (Asmalımesçit'teydi) okudu-

Edip Cansever

- x E. Cansever anlatıyor (Muazzez
menemencioglu, Vardik,
15 aralık 1960)
- x Canseverin işi gücü
(Metin Eloglu, Değişim, sayı 5,
15 mart 1962)
- x Umutsuzlar Parke
(Doğan Hızlan, Köprü, sayı 7,
15 subat 1959)
- x E. Cansever ile bir konuşma
(Fethi Naci, Dost, nisan 1960)
- x Cansever ve İkinci Yeni (Mehmet
Sakıhoğlu, Yedigöze, 15 ocak 1960)
- x Canseverin şiirleri (Ahmet Köksal,
Yedigöze, 15 subat 1960)
- x Nerde Antigone (Rauf Mutlucay,
Yedigöze, 1 mart 1962)
- x E. Cansever ile bir konuşma (Yedigöze,
15 nisan 1954)
- x Tragedyalar (İsmet Özel, Devrim 60,
sayı 2, mart 1965)
- x Çağrılmayan Yakup (Fikret Kaynakçı,
Soyut 25, mayıs 1967)
- x İkinci üstü (Orhan Veli, Nesir Yazıları,
1. 50)
- x Edip Cansever (R. Tomris, Papirüs, sayı
2, Temmuz 1966)

- x Varlık yıllıkları 1960 →
- x Türk Edebiyatı (Memet Fuadın Seçtikleri) 1963 →
- x Hüseyin Cöntürk: Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne (1964)
- x İsmet Kemal Yetkin: Âşık Merdiveni'nden Umutsuzluk Parkı'na (Düşün Payı, 1960, s. 24)
- x Asım Bezirci - Hüseyin Cöntürk: Edip Cansever - Turgut Uyar (1961, de yayınları)

CEMAL SÜREYA'NIN HAZIRLADIĞI EDİP CANSEVER KAYNAKÇASI

CEMAL SÜREYA'NIN KALEMİNDEN
(HATAY MEYHANESİ DEFTERLERİ)

ğunu anımsıyorum. İkimiz oturmuş içiyorduk. Şiiri çok sevmiş olmalıyım ki Edip, üzerine ‘Hilmi Yavuz dostuma’ diye yazıp imzalayarak bana vermiş.” (Hilmi Yavuz)

Cansever aslında bir “İstanbulsever”dir, bir İstanbul tutkunedir. “Nereye giderse gitsin, hemen huzursuz olur, İstanbul’a dönmek isterdi.” (Kızı Nuran Birol)

İstanbul’un her yerini dolaştığı gibi hemen hemen her semtte de bir meyhane ya da bar bulur.

Bunlardan bazılarının müdavimi olur:

Liseyi bitirdiği yıllarda Beyoğlu’nda “Birayla votka içmeler başlıyor Ekspres’de, Orman’da.”

Yine Beyoğlu’nda Degüstasyon, Şato (eski Mazarik), Çiçek Pasajı, Lefter, Nil, Krepen Pasajı, Bacı, Cumhuriyet, Kulüp Fuaye; Boğaz’da Avcı, Kaptan, Kalem; Kadıköy yakasında Todori, Koço...

Edebiyat çevresinin dışından da dostları vardır. Sözgelışı bunlardan Yalçın beyle Bebek’teki Şadırvan’a gider son yıllarında.

MÜZİK

“Babam Barok müziği severdi. Bach, Vivaldi dinlerdi. Ama klasik Türk müziğini de dinler, hele Selahattin Pınar’ı çok severdi. Resim deyince de hemen Orhan Peker hayranı olduğunu hatırlıyorum.” (Kızı Nuran Birol)

Cansever gerçekten hem Batı müziğini, hem de Türk sanat müziğini sever.

“Önce kendimi batı sanat müziğine iyice alıştırmaya karar verdim. İlk işim bir pikap edinmek oldu. İlk plağım da, Çaykovski’nin bugün de hâlâ çok sevdiğim bir parçasıydı.”

“Şunu da eklemem gerek: Türk müziğinin eski ustalarını da çok severim. Büyük bir imparatorluğun görkemini sezerim bu müzikte.”

“NOKTA”

“...Edip Cansever ve Alp Kuran ile Nokta dergisini çıkardık. Bu dergi de kısa ömürlü oldu.” (Salâh Birsell)

1951 yılında sekiz sayı yayımlanan Nokta dergisinin sahibi Ömer Edip Cansever, “yazı işlerini fiilen idare eden” ise Nevzat Üstün’dür. Cansever bu dergiden önce Edebiyat Dünyası adlı derginin çıkartılmasına da katkıda bulunmuştur (1948-1950).

OKUL

“Bir gün ansızın 56. İlkokul’un birinci sınıfında buluyor kendini, yarım önlüğü, buram buram deri kokan çantasıyla.”

Küçük Edip, annesinin müdüre ricasıyla altı yaşını bitirmeden ilkokula yazılır. Sınıfta konuştuğu için ilk gün öğretmeninden tokat yer. Ertesi gün, okula gitmemek için gizlendiği karyolanın altından çıkarıp okula gönderirler. Okula alışması zor olur ama okumayı da sever. Çocuk dergilerini okumaya başlar.

“Son sınıfta Güler isminde bir kıza, sonra da Nebahat’a âşık oldum.”

Yaz tatillerinde babası onu “iş öğrenmesi” için Kapalıçarşı’daki işyerine götürür. Akşamları eve dönerken alınan öteberinin bir bölümünü yüklenir. Bu da “kaburgaları sayılacak kadar zayıf olan” bir çocuk için zor iştir. İlkokul bitince sünnet olur.

Ortaokulun birinci sınıfını Gelenbevi Ortaokulu’nda okudu. Sonra Kumkapı Ortaokulu’nda okuyarak burayı bitirdi. Okulun bulunduğu semtten (Gedikpaşa / Kumkapı) izler kalır Cansever’de.

“... İstasyon, mendirek, kiliseler, Ermeni evleri...kızıl ve sivri sakallı müdür, balıkçılar, Gedikpaşa meyhaneleri...Martılar, iyot kokuları...Sonra Langa bostanlarına gitmeler, Yenikapı’daki kömür iskelelerinde yüzme öğrenmeler...”

Sanki gelecekteki Cansever şiirinin habercileri, izlekleri... Aynı yıllarda Cansever’in müzik ilgisinin ipuçları da vardır. “İlk rad-

yo, ilk pikap.” (Gramofon mu yoksa?) “Münir Nurettin’in, Safiye’nin, Müzeyyen Senar’ın plakları.”

İkinci Dünya Savaşı yılları... Cansever İstanbul Erkek Lisesi’ndedir.

“Ekmek karnesi ve karartma yılları...” Öğle tatillerinde okuldan çıkılmaz. Ekmek karnesini evde unutanlar okulun bahçe duvarının dışındaki satıcılardan yiyecek bir şeyler almaya çabalar.

“Artık ‘Bab-ı âli’ ile konuşuyoruz.”

Kitapçılara uğramalar, ilk cinsel deneyim, Çehov ve Dostoyevski okumaları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları’ndan Yunan ve Latin klasiklerini izleme, şiire iyiden iyiye sardırma yıllarıdır. Yalnızca şiire ilgilenmenin yetmeyeceğini sezer, ama ortam ve koşullar olumsuzdur, ülkede baskıcı ve bunaltıcı bir hava vardır. Yine de sosyalist düşünceyle ilgili bazı kitapları, Nâzım Hikmet’in ilk şiir kitaplarından ve oyunlarından bir ikisini edinip okuyabilir.

“...bir kitapçı dükkânında çalışan bir kız var, bana kitap ayırıyor. Bir defasında Sait Faik’in *Medar-ı Maişet Motoru*’nu veriyor, ‘sakin kimseye söyleme benden aldığını, kitap bugün toplatıldı çünkü’ diyor.”

“Ayrıca ‘serbest nazımla’ yazan her şair komünistlikle ünlenirdi o zamanlar.”

1946’da lise bitince yakın arkadaşları Yüksek Ticaret Okulu’na gidince, biraz da babasının isteğine uyarak aynı okula gitmeye başlar. Zamanla yanlış bir okul seçtiğini düşünür ve okulu bırakır. Bu arada Kapalıçarşı’da, babasının yanında ticaret hayatına atılmıştır.

İçinde yüksek öğrenimle ilgili bir ukde kalır yine de: “Sonraları felsefe okumadığım için hayıflandığımı çok iyi hatırlıyorum.”

OTEL

Denizin alçalışıyla otel bir düştü

.....
Ölümler dirilirdi. Çıkamazdım ki otelden

Ben otelden hiç çıkamazdım ki

.....
O ben ki seviyordum beni yargılayan
Bir otel diye seviyordum oteli

.....
Canım elbette, diyordum, nasılsa
Otel batacak, otel batacak!

(OTEL, KİRLİ AĞUSTOS)

Ruhunda kasvetin suyunu buldu

Kimdir

Olsa olsa bir otel kâtibidir

Bir otel kâtibi her yerde bir otel kâtibidir

.....
Yanaşır pencereye, ışığa tutar birer birer hepsini

-Otel her zaman loştur-

Bakar bakar bakar.

(BİR OTEL KÂTİBİ, BEN RUHİ BEY NASILIM)

Biraz önceydi

Yalova'da bir oteldeyiz

Çok büyük bir oteldeyiz – hepimiz

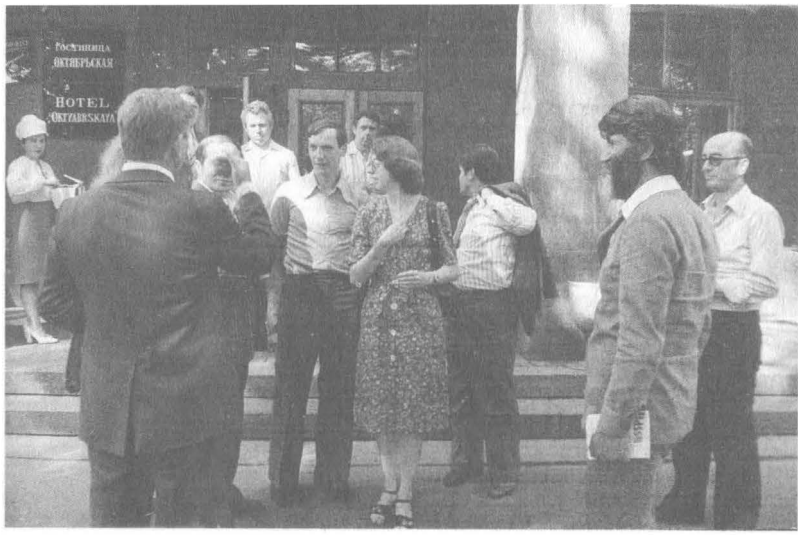
(CEMAL'İN İÇ KONUŞMALARI / I, BEZİK OYNAYAN KADINLAR)

Cansever'in başta gelen izleklerinden biridir "otel". Ölümünden önceki kitabının adı da Oteller Kenti'dir; bu kitaptaki bir şiirin adı da "Otel Oteli" .

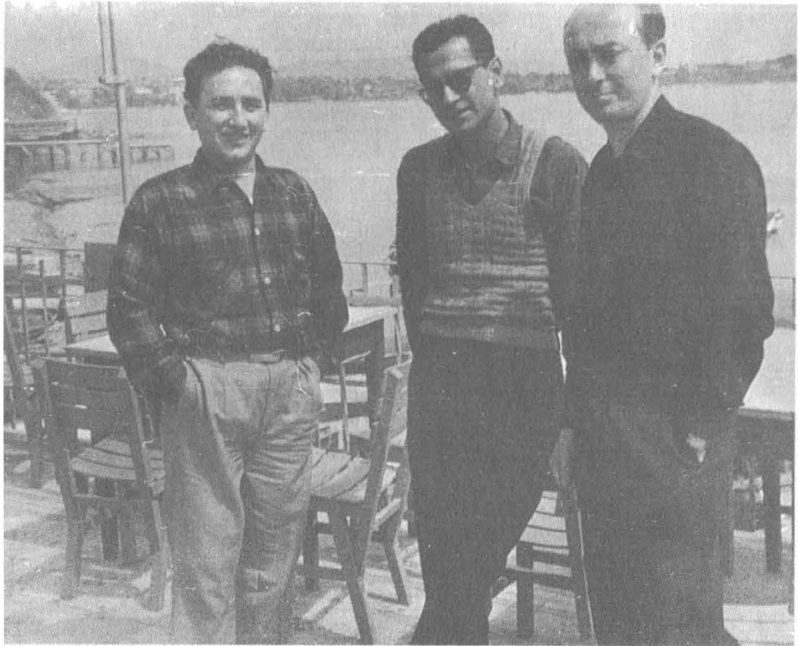
ÖDÜLLER

1957'de yayımlanan Yerçekimli Karanfil kitabıyla 1958 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, 1976'da yayımlanan Ben Ruhi Bey Nasılım kitabıyla Türk Dil Kurumu 1977 Şiir Ödülü'nü, 1981'de yayımlanan Yeni-

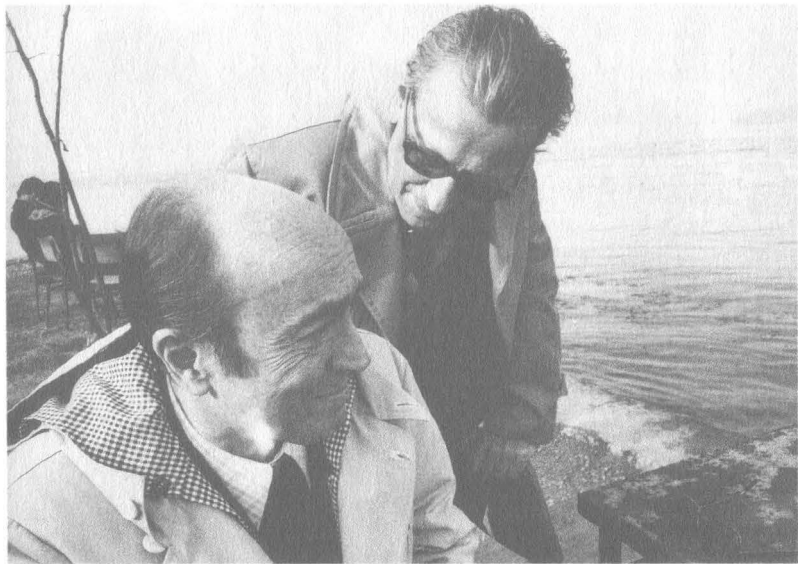
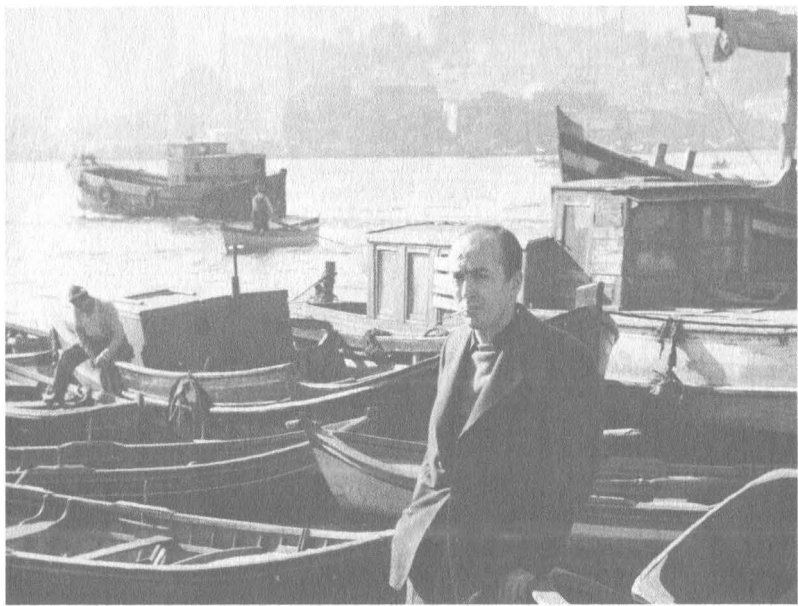

RUSYA GEZİSİNDE

ÖMER ULUÇ, METİN ELOĞLU, EDİP CANSEVER

METİN ELOĞLU, EDİP CANSEVER

den (Bütün şiirleri) kitabıyla 1981 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Asım Bezirci Yerçekimli Karanfil'i değerlendirirken önce 1950-1960 döneminin toplumsal ve siyasal durumuna değiniyor ve sonra şunları yazıyor:

“Cansever üçüncü eserini işte böyle boğucu bir ortamda ve dönemde yayınlıyor. Toplumdaki tümel bunalımın (crise'in) yarattığı bu ortam ve dönemin, Yerçekimli Karanfil'in oluşumunda da etkileri görülüyor.”

Bezirci'ye göre “Cansever halk gerçeklerine değinmiyor artık. Dirlik Düzenlik'te olduğu gibi folklor öğelerine baş vurmuyor. Bırakıyor toplumluluğu. Daha doğrusu; eksik, silik, dolaylı ve tehlikesiz bir toplumsallığa yöneliyor.”

Oysa Cansever “Şiir yapmak toplumla ilgi kurmaktır en önce...Toplumun gereksinimleri beni makine dünyasını çözümlenmeğe, onun şiirini yapmağa götürüyor.” diyor.

Bezirci kitaptaki şiirleri “yapma çiçekler”e benzetiyor; Cansever'in “biçimciliğe kaydığını” ve “konusu, içeriği olmayan” şiire yöneldiğini savlıyor.

“Cansever insanı ve çevresini çokluk bir ‘biçim, renk ve büyüklük’ olarak ele alıyor ve bu şiirlerde, bir ‘görünüm’ olarak işliyor.”

Bezirci Yerçekimli Karanfil'de Cansever'in “alışılmışın dışında anlatım olanakları” aradığını,

“Garip” şiirinin etkisinden kurtulduğunu”, “yeni bir şiire varmak” istediğini belirtiyor. Cansever şiirini eleştirmekle birlikte Cansever'in “yeni bir aşamaya ulaştığını” ve “ikinci Yeni olayına katılarak kendine özgü bir kişilik çizgisi çizdiğini” de söylemekten geri kalmıyor.

Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü alan Ben Ruhi Bey Nasılım için Muzaffer Uyguner'in değerlendirmesi şöyle:

“... bu kitap değişen bir toplum içinde eskilerden kalan Ruhi Beyin günlük yaşamı odağında toplum üzerinde durulduğu gibi Ruhi Beyin kendisi ve çevresiyle hesaplaşması, içsel ve dışsal öğelerle oluşturulmuştur. Böylece, bir kişinin destanı yazılırken toplumun da destanı yazılmıştır.”

Cansever ise bir söyleşide Doğan Hızlan'ın “Türk Dil Kurumu şiir ödülünü kazanan Ben Ruhi Bey Nasılım'la ve onu izleyen *Sevda ile*

Sevgi kitabınızla şiirinizde bir aşama yaptığınız söyleniyor, ne dersiniz?” sorusuna sanatçı ve yaratısı konusundaki görüşüne de açıklık getiren şu cevabı veriyor:

“Bir yapıta, o yapıtın yaratıcısının bakışıyla okurun bakışı arasında her zaman bir ayırım vardır.

Sanatçı sonuçla ilgilenmez, ilgilenemez. Hatta yapıtının gerçek değerini, etkisinin ne olabileceğini kestiremez. Onun sevgisi ile ilgilidir daha çok. Yaratma süresi içindeki şiir yaşamı, şiir görgüsü, şiir anısıdır aklında kalan. Son iki kitabımla bir aşama yapıp yapmadığımı bu yüzden kesinlikle söyleyemem. Ben Ruhi Bey Nasılım ile *Sevda* ile *Sevgi*'yi ne kadar seviyorsam, söz gelimi, *Kirli Ağustos*'la *Tragedyalar*'ı da o kadar seviyorum.”

ÖMER EDİP CANSEVER

(8 Ağustos 1928 / 28 Mayıs 1986)

“8 / 8 / 1928. Babam Kur'anın arkasına yazmış doğduğum tarihi. Sonra da nüfusa kaydettirmiş.”

P

“Pas”, “Pathetique”, “Patron Masaya Gelir”, “Pesüs”, “Petrol”, “Phoneix”, “Pusuda” Cansever'in P harfiyle başlayan şiir başlıklarıdır.

PARİS

Cansever'in en çok görmek istediği yabancı kent Paris'tir. Paris'e gitmek istediğini, Paris'i görmek istediğini her fırsatta dile

getirir. Ya çeşitli nedenlerden ve engeller yüzünden pasaport alamaz ya da fırsat çıktığında olumsuz rastlantılar yüzünden bir türlü Paris'e gidemez.

RESİM

Cansever resim sanatına karşı da ilgi duyar. “Resim deyince de hemen Orhan Peker hayranı olduğumu hatırlıyorum.” (Kızı Nuran Birol)

“REİSİN TEKNESİ”

Cansever ailesi 1962 yılından başlayarak yazları Fenerbahçe Dalyan'daki yazlık evlerinde geçirirler. Bu evin konukları yaz boyunca eksik olmaz. Ev denize çok yakındır. Hemen aşağıdaki koyda bir dalyan bulunduğu için buraya “Dalyan Koyu” ya da kısaca “Dalyan” denmektedir. Dalyan ilginç bir yerdir. Sandalların karaya çekildiği kıyıya, ağaçların altına derme çatma bir iki kahve sığınmıştır. Burası Oktay Rifat'ın bir şiirine de konu olmuştur.

Cansever'in bir de teknesi vardır.

“Teknesi Dalyan Koyu'nda durur, yazın her hafta sonu adalara gidilirdi. Cumartesi gecesi bir koyda yatılır, midye pişirilir, ertesi gün tekrar dönülürdü. Teknenin bir adı yoktu ama dostları 'Reisin Teknesi' derlerdi.” (Kızı Nuran Birol) Teknenin böyle adlandırılması Cansever'in dostları için sık sık kullandığı “reis” sözü yüzündendir. Dostları da Cansever'e çoğu zaman “reis” diye seslenir.

1968 yazında Fethi Naci ailesi Boğaz'ın Anadolu yakasında, Paşabahçe'de yazlıktadır. Cansever motoruyla oralara kadar uzar.

“Edip Cansever'in bir motoru vardı, Nuri Akay'ı da alır, gelirdi.” (Fethi Naci) Dostlarından bazıları da Canseverler'den sonra Dalyan'a yazlığa gelmeye başlar. Canseverler'in Dalyan serüveni 1969 yazıyla birlikte sona erer.

SATAŞKANLIK

Cansever özellikle içki masalarında çevresindekilere sataşmayı ve tartışmayı çok sever. Ama bu sataşma ve tartışmalar hep edebiyatla ve özellikle de şiirle ilgilidir. Çoğu zaman da Cansever sözü kendi şiirine, kendi şiir anlayışına getirir. Bu sataşmalar ya da tartışmalar yarım kalırsa ertesi gün yeniden buluşulduğunda Cansever'in bunları tekrar gündeme getirdiği, bıraktığı yerden işe başladığı da olur.

Fethi Naci *Dünya Bir Gölge* adlı anılar kitabında Cansever'in bu huyundan söz eder.

Çok yakın dostlukları, arkadaşlıkları olmasına karşın Cansever'in kendi başlattığı bir tartışma yüzünden nasıl darıldığını, sonra da nasıl barıştığını anlatır.

SON KİTAP

Cansever'in ölümünden bir yıl sonra, 1987 Mayıs'ında yayımlanan kitabı *Gül Dönüyor Avucumda*'nın girişinde şu açıklama yer alır:

“Bu kitaptaki yazıların büyük çoğunluğunu (kendi yazdıkları dışındakileri), şiirlerinden örnekler de eklenerek bir yapıta konmak üzere, ölümünden kısa bir süre önce, Edip Cansever seçmiş ve yayımlanması gerçekleşemeyen o derlemeyi, çok sevdiği torunu Emine Birol'a adamıştı.”

Gül Dönüyor Avucumda şu bölümlerden oluşuyor: Son Şiirleri, Yaşam Öyküsü, Şiir Üstüne, Konuşmalar, Eleştiriler/İncelemeler, Ardından.

“Son Şiirleri” bölümündeki “İki Ada” başlıklı şiiri için bir açıklama yapılmış:

“Aramızdan ayrıldığı günlerde Edip Cansever çok uzun bir şiir üzerinde çalışmaktaydı. Bu şiirin tamamlanıp şairince daktiloya çekilmiş, son düzeltmeleri yapılmış görünen ilk üç bölümünü sunuyoruz.”

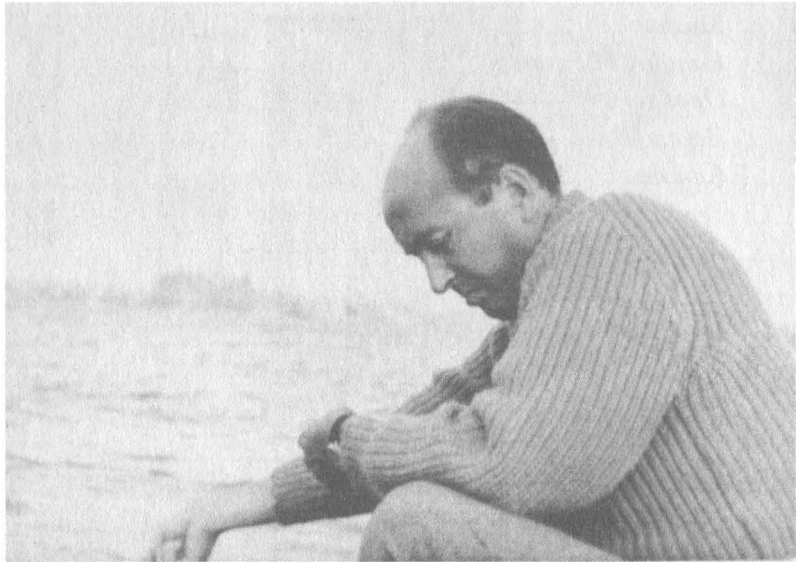
EDİP CANSEVER, UTKU VARLIK, AZİZ ÇALIŞLAR, KEMAL VE MUSTAFA BEY

DALYAN'DAKİ BALKON
(SOLDAN) NURİ AKAY, BERTAN ONARAN, MURAT BELGE,
MEFHARET CANSEVER, EDİP CANSEVER

KÜÇÜKYALI, ÇAMLIK PLAJ VE KAHVESİ, 1958
(SOLDAN) KEMAL ÖZER, ASIM BEZİRCİ, EDİP CANSEVER, FERİDUN AKSIN,
İLHAN BERK (ÖNDE YATAN), (ARKADA) İLHAN BERK'İN EŞİ EDİBE VE OĞLU AHMET

OLTAYLA BALIK TUTARKEN, 1969, FOTOĞRAF: FERİDUN AKSIN

Cansever, askerlik süresi dışında, şiirden hiç kopmamış, şiiri sürekli gündeminde tutmuş, şiir için ve şiirin içinde yaşamıştır.

“Yaşam Öyküsü” ve “Şiir Üstüne” bölümlerindeki düzyazılarının sayısı 10’u geçmez. Bu da Cansever’in yaşamı boyunca kendini yalnızca şiire adadığının bir başka göstergesidir.

“ŞAİRİN KANI”

ŞAİRİN KANI

*Kanıdır şairin bu sevilmeyen yüz
Gözleri bir köpeğin, bırakmış köpeğini
Tanrısız, kimsesiz, her şeysiz biraz
Gözleri bir başına insanlar gibi
Kanıdır şairin ölümle kılmıdamaz.*

*Kanıdır, bilirim, şairin kanı
Kocaman bir aşk lekesi yıkanmış eski evlerde
Kanıdır, bir adam ki düşürüp ellerini
Önce yorgun ve asil, sonra mahzun ve ürkek
Beyazı unutulmuş ortaçağ resimleri.
Kanıdır şairin, gecenin her yerinden
Sevişmeye gireriz korkunç ve bıçak gibi
Açılıp yataklara amansız güllerimizle
Sanki biz her cinsel olayda biraz gemici
Bir gidip bir geldiğimiz o hayal illerinde.
Yüzüdür şairin kanarsa yalnızlıktan
Bir yüz ki upuzun kadınsız günler gibi
Ve nasıl bir acıdır ki, acıyla anlatılmaz
Bir hiçin bir ağızla duraksız kemirildiği
Öyle bir sıkıntı ki ölümle kılmıdamaz.*

Bu şiirin adı iki kitaba ad olur. Bunlardan biri, bir başka şairin,

Veysel Çolak'ın tümüyle Edip Cansever'in şiirini incelediği kitabıdır: *Şairin Kanı* (1997)

İkincisi Ahmet Oktay'ın yazılarını topladığı *Şairin Kanı / Yazın-sal Eleştiriler 1/1954-2000* (2001) başlıklı kitabıdır. Kitapta Cansever'le ilgili "Cansever'in Şiirine Çözümsel Bir Yaklaşım" ve "Yabancılaşmış Bireyin Son Sözü 'Sevgilim Ölüm' " başlıklı yazılar yer alır.

Ayrıca İlhan Berk'in *Güzel İrmak* (1988) adlı kitabının ikinci bölümü "Şairin Kanı / Poetika" adını taşır.

TANPINAR, AHMET HAMDİ

Cansever'in çocukluk yıllarının geçtiği Saraçhanebaşı'nda, Nigâr hanım adında ve evinde birçok kedi besleyen bir komşuları vardır. Nigâr hanım eşi ve iki erkek kardeşiyle yaşar. Kardeşlerden biri sonradan Cansever'in Kumkapı Ortaokulu'nda velisi olan Kenan Tanpınar, öteki de Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Küçük Edip'in unutamadığı bir şey komşu evin odalarından birinin kitaplarla dolu olmasıdır. Cansever'in Ahmet Hamdi'yle tanışıklığı bu komşulukta vardır.

Tanpınar 1940'lı yıllarda, bir çeşit pansiyon olan Narmanlı Yurdu'nda kalmaktadır.

"Bir gün... Evet, bir gün Tanpınar şiirlerimi görmek istiyor. 17-18 yaşlarımdayım. Tünel'deki Narmanlı Yurdu'na gidiyorum. Bana kocaman bir çay fincanıyla kahve sunuyor. Gene kocaman masasına oturup gözlüğünü taktıktan sonra, hiçbir bıkmaya belirtisi göstermeden bütün şiirlerimi okuyor. Okuması bittikten sonra başını kaldırıp (iyice aklımda) ilk cümlesini söylüyor: 'Bu şiirler çok güzel, hepsi de güzel. Ama hiçbirisi şiir değil!' Tabii bu yargı iyiden iyiye yadırgatıyor beni, yine de anlamış görünerek çıkıyorum dışarı."

Cansever oradan ayrılmadan önce Tanpınar şiirle ilgili başka sorular sorar, ortaya birçok resim serer, resme nasıl bakılması gerektiğini anlatır, Cansever'e resme önem vermesini söyler. Valéry'den, müzikten söz eder. Ahmet Hamdi'nin pansiyonundan çıkan Cansever hemen oradaki Haşet Kitabevi'ne gider.

“Bir sürü resim aldım, Valéry'nin Mélange'ını aldım.”

Fransızca çalışmaya başlar. Bir gün Fransızca öğretmenine Valéry okumayı ve çevirmeyi önerir. Ama öğretmen bir türlü çeviremez Valéry'yi. “Hoca çeviremezse ben nasıl çevirirdim ilerde?” deyip bu işten vaz geçer. Cansever “güzel ama şiir değil” sözüne mim koyar. Bir anlamda da bozguna uğramıştır. Ama genç yaşına rağmen, Ahmet Hamdi'yi yerli yerine koymasını da bilir.

“Şu kadarını eklemek isterim ki, sonraları kitaplarını okumam bir yana, Türkiye'nin en kültürlü sanatçılarından biriyle karşılaştığımı daha o gün anlıyorum.”

TORUN

Cansever'in, kızı Nuran Birol'dan olan torunu Emine Birol'la arası çok iyidir. Küçük Emine şair dedeye çekmiştir; daha ilkokula başlar başlamaz, okuma yazma öğrenince şiir yazmaya başlar.

Rıfat Ilgaz'ın elinden de bir şiir ödülü alır. Ne yazık ki araya Cansever'in ölümü girer ve şair dede bunları göremez.

UYAR, TURGUT

Turgut Uyar 1967'de İstanbul'a yerleşir. Bir süre sonra da hi-kâyeci R. Tomris'le evlenir. Uyar'ın İstanbul'da olması Cansever - Uyar arkadaşlığının koyulaşmasını sağlar. Sevdiği şair arkadaşlarından Muhteşem Sünter'in ölümünden bir buçuk ay kadar sonra bir başka yakın arkadaşı olan Turgut Uyar'ın ölümü Cansever'i çok etkiler (22 Ağustos 1985).

TURGUT UYAR

*Kocaman bir avlunun ortasında durdu durdu
İçindeki bomboş avluya bakarak*

*Gökyüzünden arada bir oraya
Ölü bir kuş ya düşüyor ya düşmüyordu.*

*Görseydi içinin olmadığını
Çekip onca çelenkten bir sap karanfili
Koymak ister miydi hiç
Bu ikinci vaktinin hırçın vazosuna.*

*Güzleri kullanırdı o kadar sevmese de
Dünyayı kullanırdı açıp da penceresini sonsuza
Su içse suya benzerdi biraz
Konuşsa
Üç beş kişi birikirdi herhangi bir köşebaşında
Yolu düşse de baksa mor-sarı bir akşam kahvesine
Ne kadar eşleşirdi Van Gogh'un bakışıyla.*

*Sevgiler gönderirdi nedense utanırdı da bundan
Gönderir gönderir geri alırdı bir gücenikliği sonra.*

*Dün müydü, yüzyıllar mı geçti, bilmiyorum ki
Bir yaz sonuydu yalnız denizi sıyrıp geçtik
İki tek votka içtik varmadan Aşiyân'a
Konuşmadık hiç, nedense hiç konuşmadık
Az sonra kalkıp gitti o
Kalakaldım ben oracıkta
Kapadım gözlerimi ardından gene birlikte olduk
– Garson! bize iki tek votka daha.*

(GÖSTERİ, EKİM 1985)

VAN

*İster Doğu Beyazıtta karlar içinde büyüsün
İster bir düzlükte Tatvandan Vana doğru*

(SUÇTUR ÇOCUĞUN OLMAK)

*Bir çift Van sesi
Van'ın doğurgan sesi
Bin çift nar düşürülmüş gibi dalından
B u onun sesi
Sessizce yağan karda nar sesi.*

.....
*Üveyiktir Van'da anmak anılmak
Üveyiktir sanrının üvey kardeşi.*

.....
*Ve Tatvan'a giden vapur bir de
Ekler bütün hüznülere
Bir sabah bir Van hüznünün özgünlüğünü.*

.....
*İyi geceler sana da
Oğlum motoru ısıt
İyi geceler Van
Yolumuz bir başka Van'a, Kars'a.*

(SU ALTINDA KANAT ÇIRPAN ÜVEYİK)

“YERÇEKİMLİ KARANFİL”

“Yerçekimli Karanfil” şiiri Cansever’in ezbere bilinen şiirlerinin belki en başında gelir. Bu şiiri ezbere bilmeyenlerin bile en azından iki dize belleklerinde yer etmiştir:

Sen o karanfile eğilimsin, alıp sana veriyorum işte
.....
Derken o karanfil elden ele.

Yerçekimli Karanfil kitabı Cansever’in şiirinde bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Asım

Bezirci “Edip Cansever” (1961) başlıklı çalışmasında şöyle değerlendirir bu kitabı:

“Böylece Cansever, “Garip” önsözünde belirtilen ilkelerden

sıyrılmaya yöneliyor. O. Veli- O. Rifat- M. Cevdet üçgeninin şiire getirdiği yasaklardan kurtulmaya gidiyor. Artık klişeleşmiş, taklitçilerin elinde yıpranmış olan bu yasakların dışında yeni bir şiire varmak istiyor. Ve varıyor: Dirlik Düzenlik'tekinden ayrı bir şiir yaratıyor. Kendisine özgü bir kişilik çizgisi çiziyor. Bu çizgiyle "ikinci yeni" olayına katılanlardan biri oluyor. O. Rifat, İ. Berk, C. Süreya, T. Uyar ve Ece Ayhan'ların yanında yer alıyor. Buradan yöresine az az etkiler dağıtıyor. Diyeceğim, Yerçekimli Karanfil'le yeni bir aşamaya ulaşıyor Cansever."

R. Tomris (Tomris Uyar) ise "Bir Doğa Vatandaşı Edip Cansever" (1966) adlı çalışmasında bu kitabın önemini şöyle vurgular:

"Yerçekimli Karanfil'de şiire görüntü ögesi yerleşiyor. Cansever, "kuşa bin türlü bakmasını bilen" bir şair olduğu için soylu görüntüler kazandırıyor şiire, dil üstüne kafa yoruyor, genellikle kullandığı katı dörtlüklerden sıyrılıyor, şiirlerine o şiirlerin getirdikleri biçimi uyguluyor. Kitabın en önemli özelliği çoğullamalardan çıkan tad: "derken karanfil elden ele", "yaprağın daha bir yaprağa değdiği", "hep birden bir şey oluyoruz işte". Giderek iyimser, güvenli bir çağrıya dönüşüyor bu çoğullamalar. Bu arada ilerdeki Cansever'i haber veren iki mısra göze çarpıyor..."

Cansever'in bu kitabıyla 1958 Yeditepe Şiir Armağanı'nı aldığı unutulmamalı.

YOK SAYDIKLARI

Cansever ilk kitabı İkinci Üstü'nü yok sayar, ikinci kitabı Dirlik Düzenlik'ten de yalnızca dört şiiri "bütün şiirleri"ne ve "toplu şiirleri"ne alır. Enis Batur ise Cansever'in hiçbir kitabına almadığı bir şiirden söz eder "Cansever'in 'Oyun Oynayanlar'ı" başlıklı yazısında.

"'Oyun Oynayanlar' Yeni Dergi'nin 77. ve 78. sayılarında (Şubat/Mart 1971) yayımlandığında, çok etkilenmişim 10 parçalık bu toplamdandır. Yıllar geçti, hiçbir kitabına almadı Cansever onları."

Batur'un bu konuda sorduğu soruya Cansever'in verdiği karşılık ilginçtir: " 'Oyun Oynayanlar' hiçbir kitabıma giremeyecek. Ya-

yımlandığı günlerde anlaşılamamıştı zaten. Bana eklediği bir şey yok ki... bence.”

Batur yazısında Cansever'in bu şiiri neden reddettiğini irdeler.

Cansever'in kitaplarına almadığı bir başka şiirden de Hilmi Yavuz söz eder. Bu şiir “Bir Sıra Dil Balığı” başlıklı şiirdir.

“Bu şiir onun kitaplarının hiçbirinde yoktur. Bir dergide yayımlanmış olabilir mi? – sanmıyorum.” (Hilmi Yavuz)

ZAKKUM

— Zakkumlara mezarlara yakın dikmeseler ne iyi

— Ölümün rengi oluyor

Ancak duyabildim.

(DÖKÜMCÜ NİKO VE ARKADAŞLARI)

Üç çiçekten birini sevdireyorum yakama: Zakkum

(SERA OTELİ)

ZENCİ

– Kim söyler caz şarkılarını en iyi

– Zenciler, zenciler

– Ama sen beyazsın ne haber

– Benim de kapkara yaptılar içimi.

(ARMALAR 6)